

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Delikvence dětí a mládeže v právní teorii a praxi v ČR

Miroslava Müllerová

© 2012 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Müllerová Miroslava

Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Litoměřice

Název práce

Delikvence dětí a mládeže v právní teorii a praxi v ČR

Anglický název

Delinquency of children and juvenile in legal theory and practice in the Czech republic

Cíle práce

Cílem práce je deskripce nejdůležitějších právních norem ve vztahu k trestání dětí a mladistvých za protiprávní činy, popis všech opatření ukládaných dětem a mladistvým v současné právní praxi v ČR a vyhodnocení příčiny a následky delikventního jednání dětí a mladistvých.

Metodika

1. Shromáždění podkladů pro zpracování zadané práce
2. Analýza prostudovaných podkladů teoretické části práce
3. Získání podkladů pro praktickou část práce
4. Vyhodnocení získaných dat pro zpracování praktické části práce
5. Sumarizace výsledků a jejich vyhodnocení

Harmonogram zpracování

1. Sběr dat, vytvoření zadání práce do 30.8.2012
2. Vypracování teoretické části práce do 30.9.2012
3. Vypracování praktické části práce do 31.10.2012
4. Odevzdání práce do 30.11.2012

Rozsah textové části

60-80 stran

Klíčová slova

delikvence, dítě, mladistvý, mládež, kriminalita, opatření, provinění, orgány činné v trestním řízení, soud pro mládež, zákon o soudnictví ve věcech mládeže

Doporučené zdroje informací

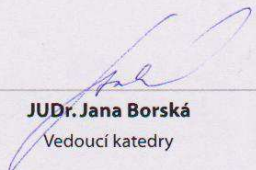
HUTH, E. Příčiny delikvence a kriminality dětí a mladistvých, Kriminologický sborník č.1, 1967
CHARVÁT, J.: Život, adaptace, stres. Praha: Avicenum, 1969.
CHMELÍK, J.: Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži. Praha : PČR, ÚV pro ČR, MV ČR-odbor personální práce a vzdělávání, 1998
MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2003
Metodické materiály PMS ČR
NOVOTNÝ, F. a kol.: Trestní kodexy (trestní zákon, trestní řád a související předpisy-komentář), Praha : Eurounion s.r.o., 2002
ŘÍČAN, P. Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha : Portál, 1995
ŠÁMAL, P., et al. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, komentář. Praha: C.H.Beck, 2011
ŠÁMAL, P., et al. Trestní řád, komentář. Praha : C.H.Beck, 2005
ŠÁMAL, P., et al.. Trestní zákoník I a II, komentář. Praha : C.H.Beck, 2011
Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)
Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody
Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže
Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediální službě
Zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád)
Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Vedoucí práce

Korcová Renata, JUDr. Ing.

Termín odevzdání

listopad 2012

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

V Praze dne 31.10.2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Delikvence dětí a mládeže v právní teorii a praxi v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 21.11.2012

Bc. Miroslava Müllerová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Ing. Renatě Korcové za odborné vedení mé diplomové práce, cenné rady a vřelý přístup. Dále děkuji mému manželovi a mému synovi za trpělivost a podporu, která mi pomohla dokončit tuto práci.

Delikvence dětí a mládeže v právní teorii a praxi v ČR

Delinquency of children and juvenile in legal theory and practice in the Czech Republic

Souhrn

Tato práce na téma „Delikvence dětí a mládeže v právní teorii a praxi v ČR“ má za cíl poskytnout přehled o nejdůležitějších právních normách ve vztahu k trestání dětí a mladistvých za protiprávní činy a jejich vývoj. Vysvětlit opatření, která se dětem a mladistvým ukládají a na konkrétních případech vyhodnotit příčiny a následky delikventního jednání dětí a mladistvých a charakterizovat kriminalitu dětí a mládeže.

Teoretická část seznamuje se základním pojmoslovím zkoumané problematiky. Poté jsou vysvětleny faktory působící na výchovu člověka, popsány příčiny a podmínky delikventního jednání dětí a mládeže a s tím související systém prevence. Následuje popis současné právní úpravy trestání dětí a mladistvých a její historický vývoj.

V praktické části jsou analyzovány za využití matematicko-statistické metody a komparační metody statistické údaje související se zkoumanou problematikou a dále jsou zde výsledky řízených rozhovorů a studia dokumentů. Získané poznatky jsou vyhodnoceny SWOT analýzou. Na závěr jsou navrženy možnosti řešení dané problematiky delikventního jednání dětí a mládeže a je zde uveden seznam použitých zdrojů a přílohy.

Summary

This thesis - “Children and Youth Delinquency in Legal Theory and Practice (Theory and Practice of Law) in the Czech Republic” - aims to provide a summary of the most important foundation laws in conjunction with punishment of children and young people for illegal acts and the evolution of these laws. Explaining measures to children and adolescents by showing specific cases evaluates the causes and consequences of delinquent behaviour of children and adolescents and characterizes child and juvenile crime.

The theoretical part introduces the basic terminology used at the researched field. There are explained factors effecting the education of man and described causes and conditions of delinquent behaviour of children and youth and the preventing system related to it. The following is a description of the current legal regulations of punishing children and young people and their historical development.

In the practical part of the thesis there are statistical methods and comparative methods being examined to analyze statistical data related to the studied problem. There also are results being used from structured interviews and studies of documents. The obtained information is evaluated by using SWOT analyses. In conclusion: Possible solutions are proposed for the given problem of delinquent behavior of children and young people. There also is a list of sources and supplement attachments.

Klíčová slova: delikvence, dítě, mladistvý, mládež, kriminalita, opatření, provinění, orgány činné v trestním řízení, soud pro mládež, zákon o soudnictví ve věcech mládeže.

Keywords: delinquency, child, juvenile, youth, crime, action, wrongdoing, authorities active in criminal proceedings, juvenile court, the Law on Juvenile Justice.

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Cíl práce a metodika	11
3. Přehled řešené problematiky	12
3.1 Vymezení a objasnění základních pojmů.....	12
3.2 Faktory působící na výchovu člověka.....	16
3.3 Příčiny a podmínky delikventního jednání dětí a mládeže	17
3.4 Systém prevence kriminality dětí a mládeže v ČR	19
3.4.1 Rozdělení a druhy prevence	20
3.4.2 Prevence v rámci Policie České republiky	22
3.4.3 Prevence v rámci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy	23
3.4.4 Prevence ostatních státních, nestátních a neziskových organizací.....	23
3.4.5 Probační a mediační služba.....	24
3.5 Historický vývoj právní úpravy trestání dětí a mladistvých v ČR	25
3.6 Současná práv. úprava trestání dětí a mladistvých v ČR a s tím související práv. předpisy..	28
3.6.1 Účel zákona o soudnictví ve věcech mládeže	28
3.6.2 Odpovědnost mládeže za protiprávní činy	28
3.6.3 Řízení ve věcech mládeže	30
3.6.4 Vztah zákona o soudnictví ve věcech mládeže k jiným právním předpisům.....	32
3.7 Opatření ukládaná dětem a mladistvým.....	36
3.7.1 Výchovná opatření ukládaná mladistvým	37
3.7.2 Ochranná opatření ukládaná mladistvým.....	43
3.7.3 Trestní opatření ukládaná mladistvým	46
3.7.4 Opatření ukládána dětem mladším patnácti let	52
4. Získané poznatky ze zkoumané problematiky	56
4.1 Charakteristika kriminality dětí a mladistvých	57
4.2 Přehled trestné činnosti dětí a mládeže v ČR (statistiky výskytu, četnosti).....	60
4.2.1 Přehled trestné činnosti dětí a mládeže v jednotlivých krajích České republiky	62
4.2.2 Přehled trestné činnosti dětí a mládeže v Ústeckém kraji	65
4.3 Porovnání příčin, vlastních průběhů a následků kriminality dětí a mladistvých na konkrétních případech v ústeckém kraji.....	68
4.4 Ekonomické dopady kriminality dětí a mládeže	78
4.5 SWOT analýza	84
5. Shrnutí výsledků zkoumané problematiky a možnosti jejího řešení.....	85

6. Závěr	87
7. Seznam použitých zdrojů	89
8. Přílohy	93
Seznam tabulek	93
Seznam grafů.....	93
Další tabulky a grafy	95

1. Úvod

Jako téma diplomové práce jsem si zvolila oblast delikvence dětí a mládeže, která je čím dál tím častěji ožehavým problémem současné doby. Nejen vzrůstající počet případů, které mladiství a děti páchají, ale také rostoucí brutalita, se kterou se dnes u nich setkáváme, podněcuje mne a snad každého dospělého jedince k zamyšlení nad tímto problémem a vhodnými a účinnějšími nápravnými prostředky k vyřešení dané situace. Domnívám se, že tento problém je nutné řešit již na počátku, kdy delikventní chování vzniká na základě působení určitých faktorů.

Ve své práci vymezím a objasním základní pojmy vztahující se k dané problematice dětí, mládež, delikvence aj. Dále popíši faktory působící na výchovu člověka a příčiny a podmínky delikventního chování dětí a mladistvých. Zmíním se o systému prevence kriminality dětí a mládeže v ČR.

Práce by měla poskytnout ucelený přehled o nejdůležitějších právních normách ve vztahu k trestání dětí a mladistvých za protiprávní činy včetně historického vývoje. Podrobněji se budu zabývat zákonem č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“) a dalšími souvisejícími předpisy jako je trestní zákoník, trestní řád apod.

V samostatné kapitole popíši a vysvětlím opatření, která se ukládají dětem a mladistvým dle platných právních norem v současné právní praxi v České republice.

V praktické části budu prezentovat poznatky získané ze zkoumané problematiky tak, že nejprve charakterizují kriminalitu dětí a mladistvých a samotné pachatele protiprávních činů. Porovnáám příčiny, vlastní průběh a následky u jedenácti konkrétních kriminálních případů, které spáchaly děti a mladiství v Ústeckém kraji a provedu charakteristiku této trestné činnosti a jejich pachatelů.

Na podkladě statistických údajů zhodnotím současnou situaci a vývoj kriminality dětí a mladistvých v České republice a porovnáám údaje za posledních tři roky v jednotlivých krajích a v jednotlivých okresech v ústeckém kraji.

Závěrem provedu SWOT analýzu kriminality dětí a mladistvých, navrhnou možnosti řešení této kriminality a vyhodnotím všechny poznatky zkoumané problematiky.

2. Cíl práce a metodika

Cílem práce je oblast zkoumané problematiky komplexně popsat ve vzájemných souvislostech a utřídit (deskripce a klasifikace zkoumané problematiky). Poskytnout přehled o nejdůležitějších právních normách ve vztahu k trestání dětí a mladistvých za protiprávní činy a jejich historický vývoj. Dále vysvětlit dle platných právních norem opatření, která se dětem a mladistvým ukládají v současné právní praxi v ČR. Na konkrétních případech budou porovnány příčiny, vlastní průběhy a následky delikventního jednání dětí a mládeže a kriminalita bude popsána a charakterizována.

V teoretické části mé diplomové práce nejprve vymezím základní pojmy, popíšu faktory působící na vývoj člověka a uvedu příčiny, podmínky a následky delikventního jednání dětí a mladistvých. Poté budu analyzovat současnou právní úpravu trestání dětí a mladistvých zejména podle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže a nejdůležitější právní předpisy s tím související. Opatřeními, která jsou dětem, a mladistvým ukládána se budu zabývat podrobněji.

V praktické části bude využito k získání poznatků a k vyhodnocení zkoumané problematiky kvantitativního i kvalitativního přístupu sociologického výzkumu. Pomocí matematicko-statistických metod a metod komparace (kvantitativní výzkum) budou analyzovány statistické údaje z dostupných statistik Policejního prezidia České republiky a popsána současná situace a vývoj kriminality dětí a mladistvých v kontextu celkové kriminality. Metoda komparace bude použita i ke srovnání konkrétních kriminálních případů. Částečně kvantitativní a částečně kvalitativní přístup je uplatněn u řízených rozhovorů, které jsou vedeny s osmi osobami z řad orgánů činných v trestním řízení a účastníků trestního řízení. Na podkladě těchto rozhovorů a studia dokumentů (trestních spisů) budou vytvořeny kasuistiky, které budou analyzovány. Získané poznatky budou na závěr vyhodnoceny SWOT analýzou a navrženy možnosti řešení delikvence dětí a mládeže.

3. Přehled řešené problematiky

3.1 Vymezení a objasnění základních pojmů

Delikvence je širší pojem než kriminalita, neboť označuje porušení činností nejen v oblasti práva, ale i v oblasti společenských norem a taková jednání se vztahují i na děti a mladistvé, kteří se stávají delikventy.

Kriminalita je úhrn činů, které jsou uvedeny v trestním zákoníku a jsou obvykle popisovány podle času, prostoru, rozsahu, struktury a pohybu. V obecném slova smyslu bychom mohli kriminalitu nazvat jako zločinnost. Jedná se tedy o společenský jev, kterým se rozumí souhrn trestné činnosti.

„Kriminalita obecně i kriminalita mládeže speciálně je závažným sociálně patologickým jevem. Kriminální čin je masivním projevem poruchy chování jedince v dimenzi antisociálního chování závažného charakteru, jež se projevuje porušováním společností saturovaných norem v takové míře, že toto porušení norem je popsáno, tj. přesně vymezeno specifikací, a sankcionováno způsobem popsaným v předpisech trestního práva“.¹

Jako antisociální chování označujeme takové jednání, které je podle současných názorů společnosti považováno za nesprávné, avšak ještě není trestné.

„Delikventním chováním označujeme antisociální chování, které může, ale nemusí být spojováno s právními důsledky, a mívá se jím mírnější forma porušení mravních nebo právních norem, označované také někdy jako přestupky, které mohou být epizodické povahy, ale i sériově se opakující, nebo mohou být označením pro delikventní způsob života s různou intenzitou těchto projevů, charakteristické pro mladší věkovou skupinu, tj. děti a mladistvé“.²

---

¹ SCHELLEOVÁ, Ilona, a kol., *Právní postavení mladistvých*, s. 19

² VYKOPALOVÁ, Hana, *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*, s. 25

Podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže je delikvence definována jako všechny typy jednání, jež porušují sociální normy chráněné právními předpisy, včetně přestupků. Ve stejném smyslu používáme výraz deviantní chování.³

*„Kriminalita mládeže zahrnuje trestnou činnost, které se dopouští především kategorie mladistvých (15-18 let). Zahrnujeme sem však také kriminalitu dětskou (do 15 let), která bývá označována pojmem prekriminalita. Toto jednání je tedy činností protiprávní, která překračuje rámec vymezený právním řádem společnosti a kterou společnost postihuje“.*⁴

Protiprávním činem se rozumí provinění, trestný čin nebo čin jinak trestný.

*„Provinění se nazývá trestný čin spáchaný mladistvým. Jde tedy jen o jiné terminologické označení pro trestný čin. Jednotlivé trestné činy nazývané u mladistvých provinění jsou i nadále stanoveny v trestním zákoníku. Trestní zákoník v podobě, v jaké byl schválen parlamentem ČR jako zákon č. 40/2009 Sb., nepředpokládá, že by skutkové podstaty trestných činů byly zařazovány do jiných zákonů. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže sám žádná provinění nevymezuje, a proto výslovně zdůrazňuje, že nestanoví-li tento zákon jinak, platí pro posouzení provinění spáchaného mladistvým trestní zákoník“.*⁵

*„Trestným činem je podle § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“) protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Pojem trestného činu je v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže uveden např. v § 77 odst. 2 v souvislosti s odkladem výkonu trestního opatření odnětí svobody na dobu potřebnou k dokončení vzdělání mladistvého“.*⁶

Trestné činy rozdělujeme na přečiny a zločiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny, zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na

³ ŠÁMAL, Pavel, aj., vyd. 3. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář

⁴ NIKL, Jaroslav, Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci, s. 73

⁵ ŠÁMAL, Pavel, aj., vyd. 3. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář, s. 12

⁶ ŠÁMAL, Pavel, aj., vyd. 3. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář, s. 13

něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Činem jinak trestným rozumíme čin, který je relativně ve smyslu trestněprávních předpisů beztrestný, i když jinak, tj. za jiných okolností by byl trestným činem. V teorii jsou rozlišovány dva typy činů jinak trestných:

- čin naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu, který z důvodu nedostatku věku, přičetnosti nebo podmíněné (relativní) přičetnosti v důsledku nedostatečné rozumové a mravní vyspělosti není trestným činem,
- čin pachatele trestně odpovědného (tj. přičetného, který dovršil patnáctý rok svého věku a který dosáhl potřebného stupně rozumové a mravní vyspělosti) naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu, u kterého však není s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe vymezenou v § 12 odst. 2 TrZ uplatňována trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené, včetně takového, jenž není vůbec společensky škodlivý, tedy naplňujícího znaky skutkové podstaty trestného činu jen zdánlivě.

„Z těchto dvou typů činu jinak trestného zde má zákon na mysli jen první z nich, tedy čin naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu, který není trestným činem z důvodu nedostatku věku (srov. § 89 a násl.), přičetnosti (§ 26 TrZ, dále srov. § 21 odst. 1,2 ZSM v návaznosti na § 99 odst. 1 nebo § 100 odst. 1 TrZ) nebo podmíněné (relativní) přičetnosti v důsledku nedostatečné rozumové a mravní vyspělosti, aby mladistvý mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání (srov. § 5 odst. 1)“.⁷

Dítě je, podle Úmluvy o právech dítěte přijaté dne 20. listopadu 1989 v New Yorku, kterou podepsala i ČSFR dne 30. září 1990 (zákon č. 104/1991 Sb.), každá lidská bytost mladší 18 let pokud podle právního řádu, jež se na ni vztahuje, nedosáhla zletilosti již dříve (uvedeno v § 8 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník- nabytí zletilosti manželstvím).

---

⁷ ŠÁMAL, Pavel, aj., vyd. 3. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 12

Dětský věk se dělí na vývojové období novorozenecké (od narození do 28 dnů věku), kojenecké (do jednoho roku), období batolete (do 3 let věku), předškolní (do 5-6 let), školní (od 6 do 15 let). Věk 5-6 let je pokládán zpravidla za hranici, kdy si dítě může již alespoň částečně uvědomovat dosah svého jednání.

Z hlediska trestně právního se dítětem rozumí dítě mladší 15 let, a to které dovršilo 15 let, ale nedosáhlo 18 let svého věku, se nazývá mladistvý. Toto dělení souvisí jen s trestně právní odpovědností. Dítětem mladším patnácti let se rozumí ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku a mladistvým ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil 18 rok svého věku.

Mládeží označujeme nepřesně ohraničenou věkovou skupinu nebo sociální kategorii osob podle různých vymezení vztahujících se k různým geografickým lokalitám, kulturně historickému a sociálnímu prostředí, k různým sociálním strukturám a útvarům. Mládeží lze také rozumět sociální kategorii jedinců zastávající relativně stejné sociální pozice typické v obecné rovině přiřazením sociálních rolí. Mládeží jsou děti mladší patnáct let, ale také mladiství.

Orgány činné v trestním řízení jsou policejní orgány, státní zástupci a soudy pro mládež. Soudem pro mládež je zvláštní senát nebo v zákonem stanovených případech předseda takového senátu či samosoudce příslušného okresního, krajského, vrchního a Nejvyššího soudu.

Pojmem opatření se rozumí výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření u mladistvých a opatření ukládání dětem mladším 15 let podle § 93 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Soudem pro mládež rozumíme: „*zvláštní senát anebo v zákonem stanovených případech předseda takového senátu nebo samosoudce příslušného okresního, krajského, vrchního a nejvyššího soudu*“.⁸

---

⁸ ŠÁMAL, Pavel, aj., vyd. 3. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 7

3.2 Faktory působící na výchovu člověka

„Novodobé státy věnují značnou pozornost své sociální politice. Jejím cílem je udržení sociálního smíru, resp. zachování sociální stability společnosti. Proto se státní orgány snaží intervenovat v těch případech, kdy je podstatný zájem jednotlivců nebo celých skupin obyvatel natolik ohrožen, že by mohli utrpět vážnou újmu a jejich reakce na toto ohrožení mohla společnost destabilizovat. Chování společensky nepřizpůsobivých a nebezpečných jednotlivců se snaží novodobé státy neutralizovat. V případě dětí a mládeže se stát snaží zmírnit či odvrátit nepříznivé působení rodičů, případně jiných osob, a nabídnout buď podporu rodině, nebo alternativu k rodinné péči, jež by se pokud možno rodině podobala“.⁹

Na výchovu člověka působí zejména rodina a škola, ale také přátelé, pracovní kolektivy, party a jiná sociální seskupení a sdružení. Nejvýznamnějšími činiteli podílejícími se na výchově mladého člověka je nesporně rodina a škola.

Rodina je prvotní model společnosti, se kterým se člověk setkává. Formuje jeho osobní vývoj a odnáší si z ní základní vzorce chování. Do prostředí rodiny se promítá ekonomický, společenský i kulturní život společnosti a jejím prostřednictvím dochází k ovlivňování všech členů rodiny také ve vztahu k jejich životnímu stylu, bydlení a zaměstnanosti. Rodina má rozhodující vliv na formování hodnotového systému dítěte, jeho sociální orientaci, postoj k lidem, k práci a celé společnosti. Rodiče sehrávají nejdůležitější úlohu při výchově dítěte svým osobním životem a chováním. Podle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen „zákon o rodině“), jsou rodičům, v rámci jejich rodičovské zodpovědnosti, stanoveny povinnosti a přiznána určitá práva. Mezi jinými je to zejména povinnost pečovat o zdraví dítěte, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, důsledně chránit jeho zájmy, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupně jeho vývoje. K právu rodičů patří užití přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům. Jestliže jeden z rodičů nežije, není znám nebo nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, náleží

---

⁹ MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea, *Mládež a delikvence*, s. 153

rodičovská zodpovědnost druhému rodiči. Totéž platí, je-li jeden z rodičů rodičovské zodpovědnosti zbaven anebo je-li výkon rodičovské zodpovědnosti pozastaven (§ 34 odst. 1, odst. 2 zákona o rodině). Rodiče by měli plně rozvíjet osobnost dítěte a zajistit mu vyrůstání v harmonickém a podmětném prostředí, chránit ho před negativními vlivy a připravovat ho žít ve společnosti vlastním spořádaným životem.

Škola je neméně důležitým činitelem výchovného působení na mladého člověka. Zde si jedinec osvojuje návyky, vědomosti, pravidla a dovednosti nezbytné pro jeho život ve společnosti.

Nelze opomenout ani vliv pracovního kolektivu, přátel a party. V některých případech je zvláště vliv party tak silný, že je schopen ovlivnit život mladého člověka. Někdy bohužel, i negativně.

Tam, kde není zajištěna v rodině řádná výchova dítěte, kde selhává také výchovné působení školy a kde je dítě ovlivňováno závadovou partou, stane se mnohdy jeho chování delikventním.

3.3 Příčiny a podmínky delikventního jednání dětí a mládeže

Nejzávažnějšími příčinami, které vedou děti a mládež k páčání kriminálních deliktů jsou nedostatky v rodinné a školní výchově, mravní a citové výchově, neznalost v oblasti právního vědomí, ale též malá nabídka aktivit ve volném čase a finanční nedostupnost některých aktivit. Také nedostatek životních zkušeností u dětí a mládeže se může projevat chybovostí v jejich jednání, zejména pokud se týká náročných a krizových situací.

Můžeme rozlišit pět nejčastějších svízelných životních situací:

- situace s nepřiměřenými úkoly a požadavky (velké množství úkolů, na které děti nemají dostatek sil),
- situace problémové (nové úkoly nelze řešit zavedenými postupy, málo zkušeností),

- situace s překážkami (dosažení cíle hroubí překážky, nereálná přání),
- situace konfliktní (střet zájmů, dítě se musí rozhodnout pro jednu věc),
- situace stresové (stres – odpověď organismu na silný podnět, dítě se v náročné situaci neadaptuje, nedojde ke snížení napětí).

Jedním z obranných mechanismů, jak zvládat náročné situace může být agrese. Nárůst dětské agresivity je v posledních letech často diskutovanou otázkou jako jedna z příčin nezákonného jednání dětí a mládeže. Jednostranné názory odsuzující např. televizi, počítačové hry, které předvádějí násilí, vznik problému zjednodušují. Kdyby příčina byla jedna a čitelná, dala by se snadno odstranit. Příčin, které způsobují násilí, může být však několik. My dospělí je většinou hledáme všude kolem sebe, jen ne u sebe. Přiznat si, že jsme to my, kdo dává dětem příklad, jak řešit problémy, že my jsme dětem vzorem různých způsobů jednání, je zvlášť, vyskytnou-li se problémy, velmi těžké. Jsou to především rodiče, ale i herci nebo sportovci. Když oblíbený herec – „hrdina“ dá ve filmu protivníkovi ránu pěstí, dítě se již z filmu nedozví, že i rána nebo kopnutí může ve skutečnosti jednoho člověka zabít a druhého přivést na mnoho let do vězení. Dítě má málo zkušeností a důsledek některého činu si neuvědomí. Hrané filmy a zpravodajství často předvádějí násilí vytržené ze souvislostí. Dětský divák si tak zvyká na každodenní obraz utrpení, stává se více lhostejným a méně solidárním.¹⁰

Delikvence se projevuje zvláště u dětí pocházejících z nefungující rodiny. Nefungující rodinou zde nerozumíme pouze rozvrácené manželství, kde výchova dítěte spočívá na jednom rodiči a ten svou výchovnou roli nezvládá, rodinu morálně narušených rodičů nesnažících se dítěti vštěpovat správný životní postoj a mnohdy ho sami vedoucích proti společenskému jednání či rodinu, kde jsou rodiče s nízkým intelektem a dítě vychovávat podle potřeb společnosti neumí, ale rozumíme jí i rodinu, kde jsou rodiče „na úrovni“ a dobře finančně situovaní, kteří osobní výchovnou péči nahrazují materiálním zabezpečením dítěte přesvědčení, že tak je rodičovská úloha řádně plněna. Neplní-li rodina svou výchovnou funkci, jsou dány větší předpoklady pro vznik kriminogenního prostředí.

---

¹⁰ Dostupné z: http://www.zachrannykruh.cz/kriminalita/priciny_a_podminky_pachani_trestne_cinnosti.html

Výskyt kriminality je vyšší u dětí z rozvrácených rodin, tam, kde dítě postrádá citový vztah a zájem o jeho život. Za základní kriminogenní faktory lze označit:

- rozvrácenou rodinu,
- závislost rodiny na alkoholu, drogách a gamblerství,
- kriminalitu členů rodiny,
- nepřiměřenou výchovu dítěte,
- lhostejnost rodičů k chování dítěte ve škole,
- lhostejnost rodičů ke způsobu trávení volného času,
- upřednostňování podnikatelské činnosti a zaměstnání před výchovou dítěte.

3.4 Systém prevence kriminality dětí a mládeže v ČR

Co je vlastně prevence a prevence kriminality? Tento pojem v žádných právních normách nenajdeme. Pokud bereme prevenci jako ochranu občanů, tak ta je dána Ústavou České republiky. Obecně můžeme také prevenci hledat v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), kde ji vyvozujeme z několika zákonných ustanovení. V § 1 odst. 1, kde máme uvedeno, že „(...) Řízení přitom musí působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachování zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti“.¹¹ Ke stejnému účelu tj. k prevenci je zaměřena i spolupráce se zájmovými sdruženími občanů (uvedeno v ustanovení § 3 a 6 trestního řádu), která také mohou působit při zamezování a předcházení trestné činnosti. Povinnost Policie ČR k učinění nezbytných opatření k předcházení trestné činnosti je zakotvena také v ustanovení § 158 odst. 1 trestního řádu.

„Prevence kriminality zahrnuje soubor nerepresivních opatření. Jsou to různé aktivity, které vyvíjí státní, veřejnoprávní i soukromé subjekty k předcházení páčání trestné činnosti a snižování obav před ní. „Patří sem opatření, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality a jejich následků, ať již prostřednictvím

---

¹¹ NOVOTNÝ, František, *Trestní kodexy: trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*, s. 349

omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů. Jedná se o opatření sociální prevence, situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností a pomoci obětem trestných činů. Prevence kriminality úzce souvisí s prevencí dalších sociálně patologických jevů, z nichž k nejzávažnějším patří nejrůznější formy závislostí¹².

Vrcholným orgánem prevence ve v České republice Republikový výbor pro prevenci kriminality. Tento výbor byl zřízen v roce 1993 a zasedají v něm zástupci všech zainteresovaných ministerstev a také zástupci Meziresortní protidrogové komise. Výboru předsedá ministr vnitra. Republikový výbor má státní prostředky, které rozděljuje na podporu komplexních preventivních programů na místní úrovni.

3.4.1 Rozdělení a druhy prevence

Prevenci kriminality můžeme rozdělit na primární, sekundární a terciální, dále ji lze dělit i na specifickou a nespecifickou, ale také na situační a sociální.

Primární prevence – výchovné, vzdělávací, poradenské, volnočasové, osvětové aktivity, které jsou zaměřeny na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování dětí a mládeže. Cílem primární prevence není jen absence sociálně patologických jevů, ale zejména ukázka sociálně příznivého chování (chování, které se neslučuje s protispolečenským jednáním).

Sekundární prevence - je již specializována na rizikové jedince a skupiny osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že budou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti. Jedná se také o prevenci před sociálně patologickými jevy (drogy, alkohol, záškoláctví, gamblerství).

Terciální prevence – je resocializace již narušených osob, jejímž hlavním cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

---

¹² Dostupné z http://www.zachranny-kruh.cz/kriminalita/podstata_a_formy_prevence_kriminality.html

Nespecifická prevence – je prevencí komplexní, je to základ a nosný prvek prevence (primární prevence). Je založena na tom, že každý člověk potřebuje neustále posilovat svou osobnost a zdokonalovat své schopnosti, rozvíjet své dovednosti a naplňovat vlastní potřeby. Jejím obsahem jsou techniky, které umožňují rozvoj harmonické osobnosti, dávají možnost rozvoje zájmů, talentu, nadání, pohybových a sportovních aktivit, které podporují tzv. zdravý životní styl. Patří sem veškeré aktivity, které napomáhají snižovat riziko vzniku a rozvoje nežádoucího chování prostřednictvím smysluplného trávení volného času (zájmové kroužky na školách a v školských zařízeních-DDM apod., lidové školy umění, sportovní aktivity v nejrůznějších sportovních klubech, sdruženích apod.).

Specifická prevence – zahrnuje již speciální programy a aktivity zaměřené na různé cílové skupiny. Tyto programy a nejrůznější aktivity jsou pak specificky uzpůsobeny na předcházení a omezování rizikového chování dětí a mladistvých.

Specifickou primární prevenci dělíme na 3 typy, které na sebe v případě potřeby vzájemně navazují. Jedná se o všeobecnou prevenci, selektivní a indikovanou.

Všeobecná primární prevence je zaměřena na běžnou populaci dětí, dospívajících a dospělých bez dalšího dělení na méně či více rizikové skupiny. Nejčastěji se jedná o programy realizované nestátními neziskovými organizacemi a pedagogicko-psychologickými poradnami přímo ve školách.

Selektivní primární prevence se zaměřuje na ohrožené skupiny (děti, rodiny, nebo celé komunity), kde může být kvůli nedostatečným sociálním vazbám a prostředkům větší pravděpodobnost, že se lidé začnou chovat rizikově (zameškané hodiny ve škole, alkohol, cigarety, drogy). Většina těchto preventivních opatření se omezuje na poskytování specifických informací, individuální poradenství a alternativy ve formě tvůrčích nebo sportovních aktivit. Např. na úrovni školy se jedná o interaktivní programy zaměřené na řešení zejména problémových vztahů, situací v třídních kolektivech a podezření na šikanu.

Indikovaná primární prevence je zaměřena přímo na jedince, u kterého jsou ve zvýšené míře přítomny rizikové faktory pro vznik závislosti a jiných projevů rizikového chování, tj. je více ohrožen než jeho vrstevníci a jiné osoby běžné populace. Je určena zejména dětem

a dospívajícím, kteří sice např. tabák, alkohol nebo jiné návykové látky užívají nebo hazardně hrají, nelze však u nich ještě diagnostikovat škodlivé užívání nebo závislost na návykových látkách ani patologické hráčství. Mezi ohrožené jedince můžeme také zařadit osoby, které předčasně ukončily školní docházku, děti s psychickými poruchami (hyperaktivita, poruchy chování, týrané a zneužívané děti), děti z čtvrtí, kde je vysoká úroveň kriminality, děti s predeliktivním chováním, uživatelé alkoholu a drog a v neposlední řadě děti a dospívající z rodin, ve kterých se vyskytují různé kriminogenní faktory (disfunkční rodina, rodina žijící na hranici životního minima, rodina bez otce či matky). Tady už se bude jednat o včasnou cílenou a dlouhodobou práci s dětmi, jejich rodinami a pedagogy formou individuálních a rodinných konzultací.¹³

Do prevence situační zahrnujeme zejména technická opatření, která znesnadňují pachatelům trestné činnosti jejich kriminální jednání (např. alarm v domě, bytě a vozidle apod.). Nejvýznamnějším prostředkem prevence sociální je výchova v rodině a ve škole a jedná se vlastně zejména o primární prevenci.

3.4.2 Prevence v rámci Policie České republiky

V rámci prevence může působit celá řada subjektů. Mezi nimi zaujímá zcela specifické místo policie, která je při ochraně společnosti před kriminalitou nezastupitelná. Zatímco v činnosti policejních sborů v západních zemích je na policejní prevenci pamatováno, naše policie byla donedávna při ochraně před kriminalitou orientována výhradně represivně.

Policie České republiky má ve své působnosti několik forem prevence. V resortu Ministerstva vnitra ČR je zřízen odbor prevence kriminality. Zajišťuje přípravu, vyhlásování a vyhodnocení programů prevence kriminality a organizuje státní finanční podporu na tyto programy. Těžištěm jejich činnosti je publikační činnost a koordinace preventivních projektů v rámci celého resortu. V rámci prevence kriminality spolupracuje i se zahraničními partnery. Úkoly Ministerstva vnitra, které je zastoupené v Republikovém

---

¹³ Dostupné z <http://www.ostrovzl.cz/prevence/nespecificka-a-specificka/>

výboru pro prevenci kriminality, jsou stanoveny v dokumentu Strategie prevence kriminality.

Na Policejním prezidiu České republiky vykonává preventivní činnost preventivně informační skupina, která metodicky vede preventivně informační skupiny Krajských ředitelství policie a ty pak metodicky řídí preventivně informační skupiny na územních odborech Policie ČR. V preventivně informačních skupinách pracují policisté, kteří se zaměřují na preventivní aktivity v rámci preventivních projektů a programů Policie ČR (AJAX - preventivní projekt pro žáky 2. - 4. tříd základních škol, Zebra se za tebe nerozhlédne - prevence v dopravě, dětské dny s Policií ČR, přednášky na školách na téma drogy, šikana aj.).¹⁴

3.4.3 Prevence v rámci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se zabývá primární prevencí na školách podle stanoveného Programu sociální prevence a prevence kriminality, který schválila vláda. Programy školní prevence se snaží řešit predeliktivní a deliktivní chování žáků ve škole (šikana apod.), také se snaží děti poučit o případných následcích kriminálního chování mimo školu (krádeže, distribuce drog aj.), ale také děti připravují na setkání s kriminalitou jiných lidí a naznačují jim, jakým způsobem v těchto situacích jednat.

3.4.4 Prevence ostatních státních, nestátních a neziskových organizací

Sekundární prevencí kriminality se také zabývá Ministerstvo práce a sociálních věcí. Tato je určena ohroženým mladým lidem a jejich rodinám a ohroženým skupinám mládeže. Na okresních úřadech jsou specializovaná oddělení sociální prevence, která jsou metodicky řízena odbory sociální prevence na ministerstvu.

---

¹⁴ Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx>

Ministerstvo spravedlnosti má za úkol působit na obviněné a odsouzené mladistvé zejména prostřednictvím Probační a mediační služby, ale je také zřizovatelem Institutu kriminologie a sociální prevence, který provádí kriminologický výzkum.

Z iniciativy obecních zastupitelstev a jejich starostů mohou vznikat komise pro prevenci kriminality na místní úrovni. V takové komisi by kromě zástupců obecního zastupitelstva a tajemníka úřadu měli zasedat zástupci státních i nestátních organizací, dobrovolníci, kteří vidí v prevenci smysl a mají o tuto práci zájem.

Mezi významné subjekty podílející se na prevenci kriminality dětí a mládeže patří různá občanská sdružení, neziskové organizace, občanské iniciativy, zájmová sdružení občanů, místní komunity, ale i seskupení různých dobrovolníků (např. domy dětí a mládeže, mateřská centra, křesťanská sdružení mladých lidí aj.)

3.4.5 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba České republiky vlastně působí jako určitý druh specifické prevence, je zaměřena na konkrétní pachatele trestných činů a snaží se předcházet další trestné činnosti právě prací s tímto pachatelem.

Probační a mediační služba České republiky je státní institucí (tzv. organizační složka státu). Pracovníci služby (probační úředníci a asistenti) jsou v nezávislém postavení vůči soudům i státním zastupitelstvím, byť k započatí jejich aktivit je vždy nezbytný souhlas příslušného státního zástupce či soudce. Veškeré služby poskytované probační a mediační službou jsou zdarma a hradí je stát. Náplní probační a mediační služby je zprostředkování, vyjednávání, získávání podkladů a informací a kontrola.

Probačního úředníka lze charakterizovat jako sociálního pracovníka působícího v oblasti trestní justice. Při výkonu své funkce je povinen se řídit zákony a pokyny předsedy senátu, samosoudce či státního zástupce. Pracuje s obviněným i poškozeným. Působí z podnětu soudu, státního zastupitelství či policie, ale jeho aktivitu mohou rovněž

iniciovat obviněný, poškozený či jejich blízcí. V takovém případě je ovšem nutný dodatečný souhlas soudce nebo státního zástupce.

*„Probačí se pro účely tohoto zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen "obviněný"), kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů“.*¹⁵

*„Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnosti směřující k urovnání konfliktního stavu a vykonávané v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného“.*¹⁶

Mediace představuje neformální proces usilující o urovnání konfliktu spojeného s konkrétním trestným činem mimosoudní cestou. Výsledkem úspěšné mediaci je nejen urovnání sporu a odčinění způsobených škod, ale i splnění zákonných podmínek, které umožňují soudu uplatnit některý z alternativních způsobů řešení trestní věci.

3.5 Historický vývoj právní úpravy trestání dětí a mladistvých v ČR

„Samostatné trestní právo a soudnictví ve věcech delikventní mládeže bylo poprvé na území naší (tehdy československé republiky), upraveno zákonem ze dne 11. března 1931, č. 48 Sb. z. a n., o trestním soudnictví nad mládeží, který nabyl účinnosti dnem 1. října 1931. V důvodové zprávě k tomuto zákonu se tehdy psalo: ..Je již obecným míněním celého kulturního světa, že zločinnosti mládeže nestačí čeliti trestem, nýbrž že je potřebí zajišťovati a potírati ono skryté zlo, z něhož trestný čin vytryskl. ... Čeliti tomuto zlu

¹⁵ Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, § 2 odst. 1

¹⁶ Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, § 2 odst. 2

*zavčas a to nejen trestem, který je tu často prostředkem neúčinným, nespravedlivým, ba i nebezpečným, nýbrž opatřeními výchovnými směřujícími k mravní záchrane a k polepšení mladistvého, je tu příkazem humanity a rozumné kriminální politiky. Jinak nelze zabránit tomu, aby ze zanedbané mládeže se doplňovaly řady zločinců z povolání a rostlo neproduktivní břímě vězeňství a pauperismu... Oním zmiňovaným kulturním světem, jehož myšlenky inspirovaly i československého zákonodárce, byly zejména evropské země, které kodifikovaly samostatné trestní právo mládeže (Nizozemí 1921, Dánsko 1922, Německo 1923, Švédsko 1924, Španělsko 1925, Itálie 1926, Francie 1927, Rakousko 1928)“.*¹⁷

Tento počín však nebyl první snahou o vytvoření speciálního zákona o soudnictví ve věcech mládeže. První úvahy se již objevily v 19. století a počátkem 20. století byly učiněny první kroky. Ve dnech 18. - 20. března 1907 proběhl ve Vídni první kongres pro ochranu dětí a dle jeho závěrů vláda předložila panské sněmovně návrh zákona o trestání a trestní ochraně osob mladistvých. Zákon musel být pak znovu předložen až v roce 1909 a 27. Června 1910 ho panská sněmovna schválila jako zákon o trestním právu mladistvých. V témže roce byl přijat i zákon o ochranné výchově, ale v poslanecké sněmovně oba tyto zákony skončily. Problém jejich nepřijetí byly zejména důvody finanční.¹⁸

Myšlenka na zvláštní trestněprávní režim mladistvých však nezapadla. V roce 1922 byl ministerstvem spravedlnosti vypracován a předložen nový návrh zákona o trestním právu mládeže. Započala se tak další etapa diskusí o této problematice. Navíc potřeba uzákonění trestního soudnictví mladistvých se stávala stále aktuálnější. Přesto do konce dvacátých let návrh zákona parlamentu předložen nebyl.¹⁹

V srpnu 1930 se konal v Praze mezinárodní sjezd pro trestní právo a trestnictví. Jedním z jeho počínů byla podpora vládního návrhu zákona o trestním soudnictví nad mládeží. Ten se také bezprostředně poté v parlamentu rychle projednal a byl vyhlášen dne

---

¹⁷ ŠÁMAL, Pavel, aj., vyd. 3. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. XI

¹⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní postavení mladistvých*, s. 7

¹⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní postavení mladistvých*, s. 8

11. března 1931 jako zákon č. 48/1931 Sb. K jeho provedení bylo vydáno vládní nařízení č.195/1931 Sb.²⁰

Až do roku 1931 se tedy vztahoval na trestní věci mládeže v českých zemích tehdy stále ještě platný trestní zákon č. 117 z roku 1852, který ohledně dospělých platil až do roku 1950.

V době druhé světové války se na trestání dětí a mládeže vztahovaly, jak zákony říšské, tak zákon z roku 1931. Říšské zákony se uplatňovaly pouze na skupinu mládeže žijící na protektorátním území. Na ostatní mladistvé, kteří se stali v roce 1939 státními příslušníky Protektorátu Čechy a Morava, se vztahoval zákon z roku 1931, avšak jen pokud se nedopustili trestné činnosti namířené proti německé říši, pak se u nich uplatňovaly německé trestní předpisy.

V roce 1945 se opět začal používat pouze zákon č. 48/1931 Sb. z. a n., o trestním soudnictví nad mládeží, a to až do roku 1950. Od tohoto období až do roku 2004 neexistoval žádný ucelený specializovaný zákon o soudnictví nad mládeží. Do trestních kodexů z let 1950, 1956 a 1961 byly zahrnuty v okleštěné podobě některá ustanovení ze zákona z roku 1931 týkající se věkové kategorie dospívajících.

Teprve až po roce 1989 začala česká legislativa hledat nový model soudnictví nad mládeží. Rozsáhlé a rozporuplné diskuse, které k tomuto tématu vedly zasvěcené subjekty, trvaly až do roku 2003, kdy byl přijat zákon o soudnictví ve věch mládeže č. 218/2003 Sb., který nabyl účinnosti 1. ledna 2004.

---

²⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní postavení mladistvých*, s. 8

3.6 Současná právní úprava trestání dětí a mladistvých v ČR a s tím související právní předpisy

3.6.1 Účel zákona o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže :(...),*„upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoníku, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže“*.²¹

Dále zákon sleduje u dětí mladších patnácti let, které se dopustily protiprávních činů, aby bylo užito přiměřených a účinných opatření, jenž mají přispět k tomu, aby se dítě další trestné činnosti nedopouštělo a našlo si přiměřené uplatnění ve společnosti a také odčinilo škody vzniklé jeho trestním jednáním.

Účelem zákona ve věcech mládeže je také fakt, aby řízení bylo vedeno tak, aby přispělo k předcházení a zamezení páchání delikventního jednání, což je preventivní charakter zákona.

3.6.2 Odpovědnost mládeže za protiprávní činy

Trestní odpovědnost mladistvých

Věková hranice počátku trestní odpovědnosti je 15 let. O snížení hranice trestní odpovědnosti se vedlo a neustále vede mnoho diskuzí. Dokonce v návrhu zákona o soudnictví ve věcech mládeže byla navržena dolní hranice trestní odpovědnosti na 14 let, která pak nebyla schválena. Počátek trestní odpovědnosti odpovídá odpovědnosti v oblasti pracovně právní i systému základního vzdělávání mládeže.

V zákoně o soudnictví ve věcech mládeže je o trestní odpovědnosti mladistvého pojednáno v § 5. V tomto zákonném ustanovení je uvedeno: *„mladistvý, který v době*

---

²¹ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 1

spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný“.²²

Obecně lze říci, že se jedná o tzv. podmíněnou přičetnost. Jde však o to, že teprve na základě znaleckého zkoumání z oboru soudního lékařství odvětví psychologie lze zjistit, že osoba mladistvá nedosahuje takové, a to buď rozumové anebo mravní, vyspělosti k rozpoznání protiprávního jednání. Jestliže k takovému závěru lze dospět již v přípravném řízení, orgán činný v trestním řízení (zpravidla policejní orgán) nemůže zahájit trestní stíhání pro provinění mladistvého a pokud trestní stíhání zahájí, předloží příslušnému státnímu zástupci podnět k jeho zastavení. S mladistvým se pak vede řízení jako s osobou mladší patnácti let. Řízení je pak vedeno v souladu s odst. 2 § 5 zmiňovaného zákona. Zde se uvádí: „dopustí-li se mladistvý uvedený v odst. 1 činu jinak trestného nebo není-li z jiných zákonných důvodů trestně odpovědný, lze vůči němu použít vedle ochranných opatření (§ 21) obdobně postupů a opatření uplatňovaných podle tohoto zákona u dětí mladších patnácti let“.²³ V praxi toto ustanovení znamená, že se řízení proti mladistvé osobě povede jako řízení proti osobě mladší patnácti let ze dvou důvodů. První důvod spočívá v již zmiňovaných obecných stanoviscích přičetnosti a druhý v jeho rozumové a mravní vyspělosti.

Pokud se mladistvý dopustí delikventního jednání, tzn. jakéhokoli trestného činu (zločinu nebo přečinu) nazývá se toto jeho protiprávní jednání proviněním, jak je uvedeno v § 6 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Odpovědnost dítěte mladšího 15 let

Dítě, které je mladší 15 let, není trestně odpovědné. Pokud se taková osoba dopustí činu jinak trestného, učiní soud pro mládež opatření, která jsou potřebná k jeho nápravě. Tato opatření jsou uvedena v § 93 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Jednání dítěte mladšího 15 let, které je jiným protiprávním činem, než je uveden v odst. 2 § 93 zákona o soudnictví ve věcech mládeže (čin jinak trestný) se posuzuje a projednává podle obecných předpisů.

---

²² ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 36

²³ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 36

3.6.3 Řízení ve věcech mládeže

Řízení v trestních věcech mladistvých

Řízení v trestních věcech mladistvých se vyznačuje důrazem na osobní a odborné předpoklady osob, které se podílejí na řešení trestních věcí mládeže. Zákon dbá na to, aby vyšetřování, projednávání a rozhodování v trestních věcech mladistvých bylo svěřováno osobám, které mají odbornou přípravu a jejich znalosti otázek souvisejících s výchovou mládeže zaručí splnění výchovného účelu řízení, jak je uvedeno v § 3 odst. 8 a § 36 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. V řízení je nutné šetřit osobnost mladistvého, což by mělo být zaručeno právě odbornými předpoklady orgánů činných podle tohoto zákona.

Mladistvý má právo na zacházení přiměřeně jeho věku, duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu, musí mít vždy obhájce, a to již od okamžiku, kdy jsou proti němu užitá opatření dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže nebo provedeny úkony podle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných a neopakovatelných.

Mimořádným zajišťovacím prostředkem je vazba mladistvého. Tento prostředek lze použít, jen pokud nelze výkonu vazby dosáhnout jiným opatřením. V ustanovení § 50 zákona o soudnictví ve věcech mládeže upravuje nový institut náhrady vazby u mladistvého a jeho umístění v péči důvěryhodné osoby).

Je nutné dbát také na ochranu soukromí a osobnosti mladistvého tzn. utajení informací týkajících se jeho provinění. Zákon stanoví, že dokud není trestní stíhání pravomocně skončeno, mohou orgány činné v trestním řízení zveřejňovat jen takové informace, kterými nebude ohroženo dosažení účelu trestního řízení a které neodporují požadavku na ochranu mladistvého a osobních údajů.

V řízení proti mladistvému, který se dopustil provinění, se postupuje stejně, jako proti osobě dospělé tzn., že jestliže nasvědčují prověřováním zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin (u mladistvého se nazývá proviněním), a je-li

dostatečně odůvodněn závěr, že mladistvý trestný čin spáchal, rozhodne policejní orgán o zahájení trestního stíhání mladistvého podle § 160 odst. 1 trestního řádu. „*O zahájení trestního stíhání mladistvého musí policejní orgán nebo státní zástupce bez zbytečného odkladu informovat zákonného zástupce, příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí a Probační a mediační službu*“.²⁴

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v řízení proti mladistvému odkazuje v některých případech na obecně právní předpis, proto i dokazování je vedeno podle páte hlavy trestního řádu.

Po skončení dokazování, v rámci prováděného vyšetřování, policejní orgán, jestliže uzná, že výsledky vyšetřování postačují k podání obžaloby, předloží státnímu zástupci návrh na podání obžaloby nebo jiné rozhodnutí ve věci. Takovýmto jiným rozhodnutím může být návrh na postoupení věci jinému orgánu nebo návrh na zastavení trestního stíhání mladistvého. Obžalobu může podat pouze státní zástupce (pokud neučiní jiné rozhodnutí) k příslušnému soudu pro mládež.

Po podání obžaloby, je-li nařízeno hlavní líčení, rozhodne soud o vině a trestu. Při svém rozhodování soud přihlédne rovněž k okolnostem, které vyplynou ze zprávy o osobních, rodinných a sociálních poměrech mladistvého a jeho aktuální životní situaci. Soud (a stejně i státní zástupce před podáním obžaloby) může také odstoupit od trestního stíhání za okolností uvedených v § 70 zákona o soudnictví ve věcech mládeže a využít některých zvláštních způsobů řízení uvedených v § 69 tohoto zákona. Těmito způsoby řízení jsou podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání nebo odstoupení od trestního stíhání. Zvláštní způsoby řízení lze však využít jen za podmínky, že provinění je mladistvému prokázáno a mladistvý je připraven nést odpovědnost za provinění, vypořádat se s jeho příčinami a přičinit se o odstranění jeho škodlivých následků.

Jestliže soud nevyužije žádný ze zvláštních způsobů řízení a uzná mladistvého vinným za spáchané provinění, uloží mu některá z opatření.

---

²⁴ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 523

Řízení ve věcech dětí mladších patnácti let

Zjistí-li policejní orgán, že se dítě mladší patnácti let dopustilo činu jinak trestného informuje o tom bez odkladu státního zástupce a po prošetření věci v rozsahu uvedeném v trestním řádě (§ 2 odstavec 5, § 89 trestního řádu) postupuje podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže a věc spolu s důkazním materiálem předá státnímu zástupci s podnětem k podání návrhu na zahájení řízení před soudem pro mládež. Rodičům nebo jinému zákonnému zástupci je sdělena podstata jednání dítěte mladšího patnácti let, které je předmětem prověřování. O delikventním jednání dítěte mladšího 15 let policejní orgán informuje vždy orgán sociálně-právní ochrany dětí a může mu současně podat návrh na umístění v zařízení pro výkon ústavní výchovy. Pokud se dítě mladší patnáct let dopustí činu jinak trestného, za který zákon umožňuje uložit výjimečný trest, tak návrh na umístění do zařízení pro výkon ústavní výchovy podá vždy. Dále policejní orgán v některých případech spolupracuje s Probační a mediační službou.

Soud pro mládež učiní potřebná opatření k nápravě dítěte, jehož protiprávní čin je projednáván. Opatření jsou uvedena v § 93 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Při zjištění, že jednání dítěte mladšího patnácti let je jiným protiprávním činem (může se jednat např. o přešupek) se posuzuje a projednává podle obecních předpisů.

3.6.4 Vztah zákona o soudnictví ve věcech mládeže k jiným právním předpisům

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže má vztah speciality vůči obecným právním předpisům. Jestliže zákon o soudnictví ve věcech mládeže nemá speciálního ustanovení, použije se podle povahy věci některého ustanovení z právních předpisů, které jsou níže uvedeny.

Trestní zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník uvádí v ustanovení § 109: „*Trestní odpovědnost mladistvých a sankce jim ukládané upravuje zákon o soudnictví ve věcech*

*mládeže. Pokud zákon o soudnictví ve věcech mládeže nestanoví jinak, postupuje se podle tohoto zákona“.*²⁵

Pokud se týká osoby mladší patnáct let, je uvedeno v § 25 trestního zákoníku: „*kdo v době spáchání činu nedovršíl patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný*“.²⁶ Na děti mladší patnácti let a na mladistvé se vztahují též některá další ustanovení obecné části trestního zákoníku (např. okolnosti vylučující protiprávnost činu, trestní sankce a jiné). Z hlediska stanovení právní kvalifikace se použije zvláštní část trestního zákoníku, jak pro mladistvé tak pro děti mladší patnácti let.

Trestní řád

V § 291 trestního řádu je uvedeno: „*řízení v trestních věcech mladistvých upravuje zvláštní zákon. Pokud zvláštní zákon nestanoví jinak, postupuje se podle tohoto zákona*“.²⁷

Vedené trestní řízení proti mladistvému využívá mnoho obecných ustanovení trestního řádu (o úkonech trestního řízení, zajištění osob a věcí, dokazování, zahájení trestního stíhání aj.). U dětí mladších patnácti let se kromě jiných ustanovení uplatní např. § 159a odstavec 2 a poté § 11 odstavec 1 písmeno d) při ukončení prověřování spáchání kriminálního deliktu takového dítěte. Státní zástupce nebo policejní orgán odloží usnesením věc pro nepřípustnost trestního stíhání z důvodu nízkého věku osoby, která se kriminálního deliktu dopustila.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí poskytuje ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a také působí na obnovení narušených funkcí rodiny. „*Sociálně-právní ochranu zajišťují orgány sociálně-právní ochrany, jimiž jsou:*

- a) *krajské úřady*
- b) *obecní úřady obcí s rozšířenou působností*
- c) *obecní úřady*

---

²⁵ Trestní zákoník, § 109

²⁶ Trestní zákoník, § 25

²⁷ Trestní řád, § 291

d) *ministerstvo*

e) *Úřad.*

Sociálně-právní ochranu dále zajišťují:

a) *obce v samostatné působnosti*

b) *kraje v samostatné působnosti*

c) *komise pro sociálně-právní ochranu dětí*

d) *další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny, (dále jen „pověřená osoba“).²⁸*

Sociálně-právní ochrana dětí se zaměřuje kromě jiného na děti²⁹, které vedou zahálčivý nebo nemravný život tím, že zanedbávají školní docházku, požívají alkohol nebo návykové látky, spáchaly provinění nebo čin jinak trestný, páchají přestupky nebo jinak ohrožují lidské soužití, dopouští se útěků od rodičů nebo z výchovných zařízení. S těmito dětmi pak pracují, vykonávají preventivní a poradenskou činnost tak, že působí na rodiče, které děti vychovávají, ale i na děti samotné, projednávají s nimi nedostatky v jejich chování a navrhují řešení.

Zákon o rodině

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině se v souvislosti se zákonem o soudnictví ve věcech mládeže užije příkladně v ustanovení § 37 u vyloučení rodičů zastoupit své dítě z důvodů střetu zájmů rodičů a dítěte nebo střetu zájmů týchž rodičů. V tomto zákoně v hlavě druhé jsou uvedena některá výchovná opatření, která souvisí s rodičovskou zodpovědností.

Občanský soudní řád

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád se užije v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, které se dopustily činu jinak trestného. Děti mladší patnácti let nejsou trestně odpovědné a nelze proti nim vést trestní řízení. Rozhodnutí v takových věcech je svěřeno soudům pro mládež, které postupují podle občanského soudního řádu podle § 89 odstavec 3 a podle § 96. Soud pro mládež postupuje podle ustanovení § 176 zákona, které upravuje řízení ve věcech péče o nezletilé.³⁰

²⁸ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 4 odstavec 1,2

²⁹ Dítětem se pro účely tohoto zákona myslí nezletilá osoba ve věku do 18 let dle Úmluvy o právech dítěte

³⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon o přestupcích

V zákonu č. 200/1990 Sb., o přestupcích je zvláštní ustanovení o mladistvých uvedeno v § 19. V odstavci 1 se uvádí: „při posuzování přestupku osoby, která v době jeho spáchání dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku (dále jen „mladistvý“), se přihlíží ke zvláštní péči, kterou společnost věnuje mládeži“.³¹ V druhém odstavci se uvádí: „přestupek mladistvého nelze projednat v příkazním řízení“.³² Podle odstavce 3: „horní hranice pokuty se u mladistvého snižuje na polovinu, přičemž však nesmí být vyšší než 2000 Kč. V blokovém řízení nelze uložit mladistvému pokutu vyšší než 500,-Kč, pokutu až do výše 1000 Kč lze uložit mladistvému, pokud tento zákon nebo zvláštní zákon připouští v blokovém řízení uložit pokutu vyšší než 1000 Kč“.³³ V odstavci 4 je pak uvedeno: „zákaz činnosti lze mladistvému uložit nejdéle na dobu jednoho roku, nebránil-li by výkon této sankce jeho přípravě na povolání“.³⁴

Závazný pokyn policejního prezidenta o plnění úkolů v trestním řízení

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže ani trestní řád neurčují konkrétně, které orgány Policie České republiky působí v trestním řízení, ale ani v řízení v trestních věcech mladistvých či v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let. Toto je stanoveno vnitroresortními předpisy Policie ČR. Konkrétně v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 30/2009, kde je upraveno v části sedmé hlavy II. Řízení ve věcech mládeže. „Tímto interním aktem řízení se upravuje postup Policie České republiky při plnění úkolů v trestním řízení, jenž se uplatní i v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let i v řízení v trestních věcech mladistvých.

Místní příslušnost v řízení proti mladistvému se pak odvozuje od místní příslušnosti soudu pro mládež (§ 37 z. č. 218/2003 Sb.). K řízení je příslušný policejní orgán, v jehož územním obvodu mladistvý bydlí, a pokud nemá trvalé bydliště, tak tam, kde se zdržuje nebo pracuje. Nelze-li takové místo zjistit, je příslušný ten policejním orgán, na jehož

³¹ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, § 19 odst. 1

³² Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, § 19 odst. 2

³³ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, § 19 odst. 3

³⁴ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, § 19 odst. 4

*území bylo provinění spácháno. Pokud nelze určit ani místo spáchání, koná řízení policejní orgán, na jehož území provinění vyšlo najevo“.*³⁵

*„Je-li řízení vedeno proti mladistvému, který se v době spáchání provinění nebo v době, kdy se proti němu řízení vede, nalézá ve výchovném zařízení, ve kterém vykonává ústavní nebo ochrannou výchovu a není-li takový pobyt dočasný a svou povahou se blíží trvalému bydlišti, pak je místně příslušný policejní orgán, v jehož územním obvodu se výchovné zařízení nachází, i když je mladistvý přihlášen k trvalému bydlišti na jiném místě. Určení místní příslušnosti se vztahuje i na případy, když mladistvý z výchovného zařízení uprchne“.*³⁶

3.7 Opatření ukládaná dětem a mladistvým

V předchozích kapitolách byla popsána samotná trestní odpovědnost dětí a mladistvých, jejich trestání a nyní se zaměřím na jednotlivá opatření, která jsou ukládána dětem a mladistvým delikventům.

*„Účelem opatření vůči mladistvému je především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páchání provinění“.*³⁷

System soudnictví ve věcech mládeže počítá s mimořádně širokou škálou reakcí na provinění mladistvých a v souvislosti s tím otevírá prostor také pro uplatnění velice variabilních právních následků jejich spáchání. Právě v nich se přitom nejmarkantněji promítá specifický přístup k naplňování trestní spravedlnosti.³⁸

Opatření rozdělujeme na výchovná, ochranná a trestní. *„Výchovná opatření je možné mladistvému, proti němuž se řízení vede, uložit s jeho souhlasem již v průběhu*

---

³⁵ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 30/2009, část sedmá, hlava II

³⁶ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 30/2009, část sedmá, hlava II

³⁷ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 72

³⁸ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*

tohoto řízení před rozhodnutím soudu pro mládež o vině mladistvého“.³⁹ Mladistvému můžeme ukládat všechna tato opatření. Tyto opatření jsou ucelenou a vnitřně provázanou soustavou a umožňují pružně reagovat na různé aspekty trestné činnosti mladistvých i na jejich osobní poměry.

3.7.1 Výchovná opatření ukládaná mladistvým

*„Při upuštění od trestního opatření nebo podmíněnému upuštění od trestního opatření mohou být k dosažení účelu tohoto zákona uložena mladistvému výchovná opatření. Dovoluje-li to jejich povaha, je možné použít vůči mladistvému výchovného opatření i vedle uloženého ochranného nebo trestního opatření nebo v souvislosti se zvláštními způsoby řízení. Výchovná opatření lze uložit nejdéle na dobu současně stanovené zkušební doby u podmíněného odsouzení nebo podmíněného odložení peněžitého opatření. Jsou-li ukládána samostatně nebo vedle jiného ochranného nebo trestního opatření, lze je uložit nejdéle na dobu tří let“.*⁴⁰

„Výchovnými opatřeními jsou:

- a) dohled probačního úředníka*
- b) probační program*
- c) výchovné povinnosti*
- d) výchovná omezení*
- e) napomenutí s výstrahou“*⁴¹

Výchovná opatření může soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce ukládat se souhlasem osoby, proti níž se řízení vede, již v průběhu trestního řízení, a to nejdéle do jeho pravomocného skončení. Mladistvý může kdykoli v průběhu řízení až do jeho pravomocného skončení svůj souhlas odvolat prohlášením adresovaným soudu pro mládež a v přípravném řízení státnímu zástupci, který vede řízení. Výkon výchovného opatření tím končí.

---

³⁹ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 85

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 148

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 149

*„Výchovná opatření usměrňují způsob života mladistvého, a tím podporují a zajišťují jeho výchovu. Jestliže se ukáže, že úplné nebo včasné plnění výchovného opatření je pro mladistvého nemožné nebo je nelze na něm spravedlivě požadovat, soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce nařízené výchovné opatření zruší nebo změní. Zjistí-li soud pro mládež, že jsou dány důvody pro nařízení ústavní výchovy podle zákona o rodině, dá obecnému soudu podnět k zahájení řízení“.*⁴²

Při ukládání těchto opatření není důraz kladen na potrestání, ale spíše na hledání nějakého způsobu, jak mladistvého chránit před škodlivými vlivy, jak mu umožnit žít a zároveň se uplatnit v určité komunitě a jak odstranit konfliktní stavy spojené s jeho kriminalitou. Výchovná opatření mají z hlediska řešení trestních věcí mladistvých klíčový význam, protože jejich prostřednictvím lze nejučinněji reagovat na aktuální životní poměry mladistvého, na charakteristiku jeho osoby a na příčiny trestné činnosti, kterou páchal. Právě ony v sobě mají největší potenciál k žádoucímu ovlivnění chování mladistvého po činu, k obnovení jeho sociálního zázemí, k urovnání konfliktních vztahů spojených s proviněním a k vytvoření předpokladů pro další sociální rozvoj mladistvého. Tím mohou zároveň působit výrazně preventivně ve vztahu k možné recidivě jeho trestné činnosti a zásadním způsobem přispět k naplnění účelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Základním účelem výchovných opatření je vytvoření podmínek pro vhodné společenské uplatnění mladistvého, jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páchání provinění. Smyslem ukládání výchovných opatření je řešení stávající situace mladistvého při zachování potřebných záruk ochrany společnosti před trestnou činností. Právě proto jsou orientována na aktivní ovlivňování chování mladistvého a na dosažení změn v jeho sociálním okolí. Praktické využívání těchto opatření zároveň umožňuje citlivější zacházení s mladistvými.⁴³

Zákon umožňuje uplatnit výchovná opatření jak v přípravném řízení, tak v řízení před soudem pro mládež. Není omezen ani okruh případů, v nichž lze takto postupovat. V zásadě je možné výchovná opatření uložit ve všech trestních věcech, v nichž je na místě

---

⁴² ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 149

⁴³ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*

určitým způsobem cíleně působit na mladistvého a usměrnit jeho život.⁴⁴ Výchovné opatření ukládá soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce.

Dohled probačního úředníka

„Dohledem probačního úředníka se rozumí pravidelné sledování chování mladistvého v jeho rodině a způsobu výchovného působení rodičů na něj, kontrola dodržování uloženého probačního programu a výchovných povinností a omezení uložených mladistvému soudem pro mládež a v přípravném řízení státním zástupcem nebo vyplývajícím ze zákona a jeho pozitivní vedení probačním úředníkem k životu v souladu se zákonem.

Účelem dohledu probačního úředníka je:

- 1) sledování a kontrola chování mladistvého, zaměřená na zajištění ochrany společnosti a snížení možnosti opakování trestné činnosti,*
- 2) odborné vedení a pomoc mladistvému s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život,*
- 3) mladistvý, kterému byl uložen dohled probačního úředníka, je povinen:*
  - a) spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu probační úředník stanoví na základě programu jeho výkonu,*
  - b) dostavovat se k probačnímu úředníkovi ve lhůtách, které mu budou stanoveny probačním úředníkem, při stanovení těchto lhůt probační úředník přihlédně k poměrům mladistvého, jeho životní situaci v době výkonu dohledu i k prostředí, v němž žije,*
  - c) informovat probačního úředníka o svém pobytu, zaměstnání, dodržování uložených přiměřených omezení nebo povinností a jiných důležitých okolnostech pro výkon dohledu určených probačním úředníkem,*
  - d) nebránit probačnímu úředníkovi ve vstupu do obydlí.⁴⁵*

Probační program

„Probačním programem se rozumí zejména program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, a to s různým režimem omezení v

⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 166

*běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, a k podpoře jeho vhodného sociálního zázemí a k urovnání vztahů mezi ním a poškozeným. Probační program schvaluje ministr spravedlnosti a zapisuje se do seznamu probačních programů vedeného Ministerstvem spravedlnosti“.*⁴⁶

Soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce může uložit mladistvému povinnost podrobit se probačnímu programu, jestliže:

- je vhodný vzhledem k potřebám mladistvého a zájmům společnosti,
- je mu poskytována dostatečná možnost seznámit se s obsahem probačního programu, a
- mladistvý souhlasí se svou účastí na něm.

Byla-li proviněním způsobena škoda, zpravidla se mladistvému uloží, aby ji podle svých sil nahradil nebo, aby odčinil nemajetkovou újmu, případně vydal věci, které získal proviněním.

Dohledem nad výkonem probačního programu soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce pověří probačního úředníka. O ukončení probačního programu a jeho výsledku podá probační úředník bez zbytečného odkladu zprávu soudu pro mládež nebo státnímu zástupci, který jej uložil.

Výchovné povinnosti

„Soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce může mladistvému uložit výchovnou povinnost, kterou stanoví, aby zejména:

- a) bydlel s rodičem nebo jiným dospělým, který je odpovědný za jeho výchovu,*
- b) jednorázově nebo ve splátkách zaplatil přiměřenou peněžitou částku, kterou zároveň určí, na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti poskytovanou podle zvláštního zákona,*
- c) vykonal bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost určitého druhu,*
- d) usiloval o vyrovnání s poškozeným,*

---

⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 176

- e) nahradil podle svých sil škodu způsobenou proviněním anebo jinak přispěl k odstranění následku provinění,
- f) podrobil se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle trestního zákona,
- g) podrobil se ve svém volném čase vhodnému programu sociálního výcviku, psychologickému poradenství, terapeutickému programu, vzdělávacímu, doškolovacímu, rekvalifikačnímu nebo jinému vhodnému programu k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, který není probačním programem“.⁴⁷

„Výchovná povinnost zaplatit peněžitou částku se uloží, jestliže lze předpokládat, že peněžitá částka bude zaplácena z peněžitých prostředků, s nimiž smí mladistvý samostatně nakládat. Soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce může stanovit, že peněžitá částka bude zaplácena v přiměřených měsíčních splátkách“.⁴⁸

„Vykonání společensky prospěšné činnosti určitého druhu smí být mladistvému uloženo jen tak, aby nenarušilo jeho přípravu na budoucí povolání, především plnění povinností souvisejících se vzdělávacím programem školy, nebo výkon povolání či zaměstnání, a na dobu nejvýše čtyř hodin denně, osmnácti hodin týdně a šedesáti hodin celkem“.⁴⁹

Při ukládání výchovné povinnosti soud pro mládež přihlédne ke zdravotní způsobilosti mladistvého.

Výchovná omezení

„Soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce může mladistvému uložit výchovné omezení, kterým stanoví, aby zejména:

- a) nenavštěvoval určité akce, zařízení nebo jiné pro mladistvého nevhodné prostředí,
- b) nestýkal se s určitými osobami,
- c) nezdržoval se na určitém místě,
- d) nepřechovával předměty, které by mohly sloužit k páchání dalších provinění,

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 186

⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 186

⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 186

- e) *neužíval návykové látky,*
- f) *neúčastnil se hazardních her, sázek a hraní na výherních hracích přístrojích,*
- g) *neměnil bez předchozího ohlášení probačnímu úředníkovi místo svého pobytu,*
- h) *neměnil bez předchozího oznámení probačnímu úředníkovi bezdůvodně svoje zaměstnání“.*⁵⁰

Výchovné omezení nesmí narušovat mladistvému jeho přípravu na budoucí povolání, především plnění povinností souvisejících se vzdělávacím programem školy, nebo výkon povolání či zaměstnání.

Napomenutí s výstrahou

Napomenutím s výstrahou soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce mladistvému v přítomnosti jeho zákonného zástupce důrazně vytkne protiprávnost jeho činu a upozorní ho na konkrétní důsledky, které hrozí, když bude páchat další trestnou činnost.

*„Je-li to účelné a vhodné, může soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce při vyslovení napomenutí s výstrahou současně přenechat postižení mladistvého jeho zákonnému zástupci, škole, jíž je mladistvý žákem, nebo výchovnému zařízení, v němž žije; v takovém případě si soud pro mládež předem vyžádá stanovisko školy nebo výchovného zařízení. Zákonný zástupce, škola nebo výchovné zařízení jsou povinni o výsledku vyrozumět soud pro mládež nebo státního zástupce“.*⁵¹

Napomenul-li soud pro mládež nebo státní zástupce mladistvého a udělil mu zároveň výstrahu, popřípadě přenechal-li postižení mladistvého jeho zákonnému zástupci, škole nebo výchovnému zařízení, bude se hledět na mladistvého, jako by nebyl odsouzen.

„Ze škály výchovných opatření je nejčastěji využíván dohled probačního úředníka podle § 16 ZSM. Z výchovných povinností podle §18 ZSM je ukládáno vykonání společensky prospěšné činnosti určitého druhu. Výchovná omezení (§ 19 zákona ZSM) byla ukládána mladistvým jen sporadicky s ohledem na problematičnost kontroly jejich

⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 199

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 204

*dodržování a obdobný závěr platí i pro napomenutí s výstrahou podle § 20 citovaného zákona, které se uplatnilo rovněž jen ojedinele“.*⁵²

3.7.2 Ochranná opatření ukládaná mladistvým

*„Ochrannými opatřeními jsou ochranné léčení (§ 99 trestního zákoníku), zabezpečovací detence (§ 100 trestního zákoníku), zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 101 až 104 trestního zákoníku) a ochranná výchova. Jejich účelem je kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před pácháním provinění mladistvými“.*⁵³

Ochrannou výchovu lze uložit pouze podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže, ostatní ochranná opatření se ukládají podle trestního zákoníku.

*„Ochranná opatření jsou jedním z druhů trestněprávních sankcí (§ 36 a násl. TrZ), přičemž jde o samostatnou kategorii trestněprávních sankcí u dospělých pachatelů a o zvláštní typ opatření u mladistvých pachatelů (vedle výchovných a trestních opatření). Ochranná opatření jsou shodně s trestními opatřeními u mladistvých prostředky státního donucení, jsou podobně jako trestní opatření u mladistvých ukládána soudy pro mládež, a to v řízení trestních věcech mladistvých (v trestním řízení) výjimečně i v občanskoprávním řízení (srov. § 93 odst. písm. f), odst. 2 a 3 o ukládání ochranné výchovy dítěti mladšímu patnácti let a § 96 o užití v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let předpisů upravujících občanské soudní řízení)“.*⁵⁴

Ochranná opatření mohou být uložena samostatně jako jediný možný prostředek, nebo při upuštění od uložení trestního opatření, vedle trestního opatření. V tomto případě se v praxi zásadně nejprve nařizuje výkon trestního opatření odnětí svobody, avšak ze strany teorie se objevují výhrady s tím, že někdy by byl správnější opačný postup.

---

⁵² Dostupné z : <http://www.sagit.cz/pages/prehrlub.asp?cd=15&typ=r>

⁵³ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 210

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 211

„Účelem ochranných opatření je kladné ovlivnění duševního, mravního a sociálního vývoje mladistvého a ochrana společnosti před páchaním provinění mladistvými, dále vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého a také odstranění, nebo alespoň snížení nebezpečí dalšího porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem, ale také léčba a izolace mladistvých nepřičetných, zmenšeně přičetných anebo těch, kteří se dopustili provinění ve stavu vyvolaném duševní poruchou nebo pod vlivem návykové látky“⁵⁵

Ochranné léčení

Ochranné léčení (§ 99 trestního zákoníku) může být uloženo obligatorně:

- mladistvému pachateli, který spáchal provinění ve stavu zmenšené přičetnosti,
- osobě, která není pro nepřičetnost trestně odpovědná a její pobyt na svobodě je nebezpečný,

nebo také fakultativně:

- mladistvému pachateli, který spáchal provinění ve stavu vyvolaném duševní poruchou, a zároveň je jeho pobyt na svobodě nebezpečný,
- mladistvému pachateli, který se oddává zneužívání návykové látky, pokud spáchal provinění pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím zneužíváním.

Pokud není ochranné léčení nařízeno k výkonu ve věznici pro mladistvé, nebo nebylo celé vykonáno během trestního opatření odnětí svobody, vykonává se ústavně v léčebném zařízení (zpravidla psychiatrická léčebna) nebo ambulantně.⁵⁶

Zabezpečovací detence

Zabezpečovací detence je ukládána podle příslušných ustanovení trestního zákoníku (§ 100). Je-li možno charakterizovat jako právní následek trestného činu (u mladistvých provinění) nebo činu jinak trestného (u nezletilých), který poskytuje ochranu společnosti před nebezpečnými duševně chorými osobami (děti a mladiství), které jsou postiženy duševní poruchou nebo jsou závislé na návykových látkách, u nichž nemůže splnit svůj účel ochranné léčení. V detenčních ústavech je pro mladistvé zajištěna zvláštní

---

⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 261

⁵⁶ Trestní zákoník, § 99

ostraha, jsou zde uplatněny léčebné, psychologické, vzdělávací, rehabilitační, pedagogické a činnostní programy.⁵⁷

Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty

Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty je právním následkem provinění mladistvého. Poskytuje společnosti ochranu tím, že odnímá mladistvým pachatelům, ale i jiným osobám obecně nebezpečné věci (např. zbraně, narkotika apod.) nebo jiné věci sloužící k páčání provinění (např. padělatelské náčiní). Odčerpává také výnosy z trestné činnosti (např. věci pocházející z trestné činnosti). Cílem je odstraňovat prostředky, které slouží k páčání nebo podporování trestné činnosti. Podle § 101 odstavec 1 trestního zákoníku: *„nebyl-li uložen trest (u mladistvých trestní opatření) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené v § 70 odst. 1, může soud uložit, že se taková věc nebo jiná majetková hodnota zabírá,*

- a) náleží-li pachateli (mladistvému), kterého nelze stíhat nebo odsoudit,*
- b) náleží-li pachateli (mladistvému), od jehož potrestání soud upustil,*
- c) ohrožuje-li bezpečnost lidí nebo majetku popř. společnosti, anebo hrozí nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání zločinu“.*⁵⁸

Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty je druhem ochranného opatření, jehož předmětem může být výlučně jen taková věc:

- které bylo užito k spáchání provinění,
- která byla k spáchání provinění určena,
- kterou mladistvý pachatel získal proviněním nebo jako odměnu za něj, nebo
- kterou mladistvý pachatel nabyt, byť jen zčásti, za věc uvedenou pod písmenem c), pokud její hodnota není ve vztahu k hodnotě nabyté věci zanedbatelná.

Věcí se rozumí ovladatelný hmotný předmět, jenž slouží potřebám lidí, a který proto může být předmětem vlastnictví.

---

⁵⁷ Trestní zákoník, § 100

⁵⁸ Trestní zákoník, § 101

Ochranná výchova

„Soud pro mládež může mladistvému uložit ochrannou výchovu, pokud:

- a) o výchovu mladistvého není náležitě postaráno a nedostatek řádné výchovy nelze odstranit v jeho vlastní rodině nebo v rodině, v níž žije,*
- b) dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána, nebo*
- c) prostředí, v němž mladistvý žije, neposkytuje záruku jeho náležité výchovy, a nepostačuje uložení výchovných opatření“.⁵⁹*

Ochranná výchova potrvá, dokud to vyžaduje její účel, nejdéle však do dovršení osmnáctého roku věku mladistvého; vyžaduje-li to zájem mladistvého, může soud pro mládež ochrannou výchovu prodloužit do dovršení jeho devatenáctého roku. Není-li možné ochrannou výchovu ihned vykonat, nařídí soud pro mládež do doby jejího zahájení dohled probačního úředníka. Od výkonu ochranné výchovy soud pro mládež upustí, pominou-li před jejím započítím důvody, pro něž byla uložena. Pokud jde o ukládání ochranných opatření, ve většině případů je ukládána ochranná výchova, podstatně méně často je ukládáno ochranné léčení či zabránění věci.

3.7.3 Trestní opatření ukládaná mladistvým

Za spáchané provinění může soud pro mládež mladistvému uložit pouze tato trestní opatření:

- obecně prospěšné práce,
- peněžité opatření,
- peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu,
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- zákaz činnosti,
- vyhoštění,
- domácí vězení,
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- odnětí svobody podmíněně odložení na zkušební dobu, tedy podmíněně odsouzení,

---

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 261

- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, tedy podmíněně odsouzení s dohledem,
- odnětí svobody nepodmíněně.⁶⁰

Trestní opatření uložené podle zákona ve věcech soudnictví mládeže v návaznosti na trestní zákoník musí vzhledem k okolnostem případu a osobě i poměrům mladistvého napomáhat k vytváření vhodných podmínek pro další vývoj mladistvého, výkonem trestního opatření nesmí být ponížena lidská důstojnost.

Trestní opatření patří mezi trestně právní následky provinění mladistvých a zároveň představují právní prostředky k dosažení účelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Tvoří nedílnou součást opatření ukládaných mladistvým za spáchání provinění.

Obecně prospěšné práce

Za podmínek stanovených v trestním zákoně může soud pro mládež uložit mladistvému obecně prospěšné práce s přihlédnutím k jeho stanovisku k možnosti jejich uložení, které je povinen zjistit. Horní hranice sazby tohoto trestního opatření u mladistvého nesmí převyšovat polovinu horní hranice stanovené v trestním zákoně. Obecně prospěšné práce nesmí vzhledem ke své povaze nebo okolnostem, za kterých jsou vykonávány, ohrožovat zdraví, bezpečnost nebo mravní vývoj mladistvých. Soud pro mládež může vedle trestního opatření obecně prospěšných prací uložit i vhodná výchovná opatření.⁶¹

Peněžité opatření

Peněžité opatření ve výměře od 1000 Kč do 500 000 Kč může soud pro mládež mladistvému uložit za podmínek stanovených v trestním zákoně, je-li mladistvý výdělečně činný nebo jeho majetkové poměry uložení takového trestního opatření umožňují. Soud pro mládež může vedle peněžitého opatření uložit i vhodná výchovná opatření.

---

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*

⁶¹ Trestní zákoník, § 62, § 63

U mladistvého, který je výdělečně činný, lze peněžité opatření stanovit také formou denní sazby s přihlédnutím k jeho dennímu výdělku, a to ve výši od 100 Kč do 1000 Kč na den na dobu 5 až 500 dnů. Současně soud pro mládež stanoví celkovou výši peněžitého opatření a způsob jeho splácení.

Ukládá-li soud pro mládež peněžité opatření, stanoví pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebylo vykonáno, náhradní trestní opatření odnětí svobody až na jeden rok. Náhradní trestní opatření nesmí však ani spolu s uloženým odnětím svobody přesahovat horní hranici trestní sazby.

Soud pro mládež může po právní moci rozhodnutí o uložení peněžitého opatření rozhodnout po vyjádření mladistvého, že jeho zaplacení nebo nevykonaný zbytek bude nahrazen tím, že mladistvý odsouzený vykoná obecně prospěšnou činnost v rámci probačního programu pro tento účel zřízeného.⁶²

Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu

Soud pro mládež může podmíněně odložit výkon peněžitého opatření:

- jestliže vzhledem k osobě mladistvého, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že účelu trestního opatření bude dosaženo i bez jeho výkonu, nebo
- jestliže přijme záruku za nápravu mladistvého a vzhledem k výchovnému vlivu toho, kdo záruku nabídl, má důvodně za to, že účelu trestního opatření bude dosaženo i bez jeho výkonu.

Povolení podmíněného odložení výkonu peněžitého opatření se netýká výkonu ostatních trestních opatření uložených vedle tohoto trestního opatření, pokud není v rozsudku stanoveno jinak.

---

⁶² Trestní zákoník, § 67, § 68

Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

U provinění mladistvého se bezesbytku uplatní právní úprava v § 70 a 71 trestního zákoníku. Na mladistvého, kterému bylo uloženo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, se však hledí jakoby nebyl odsouzen hned, jakmile rozsudek, jímž bylo toto trestní opatření uloženo, nabyl právní moci.⁶³

Zákaz činnosti

Zákaz činnosti může soud pro mládež mladistvému uložit, není-li to na překážku přípravě na jeho povolání, přičemž horní hranice sazby nesmí převyšovat pět let. Soud pro mládež může vedle trestního opatření zákazu činnosti uložit i vhodná výchovná opatření.⁶⁴

Vyhoštění

Vyhoštění může soud pro mládež uložit jen za podmínek stanovených v trestním zákoně ve výměře od jednoho do pěti let. Přitom přihlédne též k rodinným a osobním poměrům mladistvého a dbá toho, aby tímto trestem nebyl vydán nebezpečí zpustnutí. Maximální výměra jeho vyhoštění může činit pět let.⁶⁵

Domácí vězení

Domácí vězení je dáno v zásadě ustanoveními § 60 a 61 trestního zákoníku, neboť zákon o soudnictví ve věcech mládeže nemá ohledně něj žádnou úpravu. K jeho ukládání se však nepřistupuje stejně jako u dospělých. Soud při ukládání domácího vězení mladistvému musí vzít v úvahu nejen povahu provinění, osobní a rodinné poměry a zdravotní stav, ale i faktor věku mladistvého a jeho neukončený rozumový a mravní vývoj. Je potřebné ho stimulovat žádoucím směrem. Obecně vzato domácí vězení znamená pro mladistvého zdržovat se v určeném obydlí ve stanovené době s výjimkou návštěvy lékaře, náboženských shromáždění, výkonu práce v zaměstnání, absolvování výuky ve škole, ale i účasti na aktivitách podílejících se příznivě na rozvoji jeho osobnosti. Domácí vězení může trvat maximálně 2 roky.⁶⁶

---

⁶³ Trestní zákoník, § 70

⁶⁴ Trestní zákoník, § 73

⁶⁵ Trestní zákoník, § 80

⁶⁶ Trestní zákoník, § 60, § 61

Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Výchozí podmínky pro uplatnění tohoto opatření jsou vymezeny v § 76 a § 77 trestního zákoníku. Je stanovena pouze nižší maximální možná výměra zákazu na pět let. Uplatnění tohoto trestního opatření je účelné zejména v reakci na projevy chuligánství na sportovních stadionech, kulturních nebo jiných společenských akcích.⁶⁷

Podmíněné odsouzení a podmíněné odsouzení s dohledem

Podmíněné odsouzení a podmíněné odsouzení s dohledem představují dvě základní alternativy k nepodmíněnému trestnímu opatření odnětí svobody uvedená v § 33 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Podstata spočívá v tom, že soud pro mládež vynese odsuzující rozsudek a uloží trestní opatření odnětí svobody a jeho výkon odloží (přesněji promine) pod podmínkou, že mladistvý se bude ve stanovené zkušební době řádně chovat a vyhoví uloženým podmínkám. Podmíněné odsouzení s dohledem navíc zahrnuje prvky probačního působení v podobě dohledu nad mladistvým, kontrolou a pomocí. Podmíněné odsouzení v obou formách vychází z toho, že už samotné trestní stíhání mladistvého, negativní zhodnocení jeho osoby, jeho činu, hrozba budoucího případného výkonu trestního opatření odnětí svobody, omezení a podmínky týkající se jeho chování i případné výchovné působení toho, kdo nad ním vykonává dohled, mohou mít sami osobě účinky trestního opatření i účinky individuální a generální prevence.⁶⁸

Odnětí svobody nepodmíněné

Podle § 31 zákona o soudnictví ve věcech mládeže se trestní sazby odnětí svobody stanovené v trestním zákoně u mladistvých snižují na polovinu, přičemž horní hranice trestní sazby nesmí převyšovat pět let a dolní hranice jeden rok.

Nepodmíněné odnětí svobody může soud pro mládež mladistvému uložit jen tehdy, jestliže by s ohledem na okolnosti případu, osobu mladistvého nebo předchozí použítá opatření uložení jiného trestního opatření zjevně nepostačovalo k dosažení účelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže, kdy smyslem je v první řadě vytvoření podmínek pro další vývoj mladistvého, zejména jeho sociální a duševní rozvoj vedoucí k úspěšnému začlenění do společnosti a tím i k ochraně před možnou recidivou.

---

⁶⁷ Trestní zákoník, § 76, § 77

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 334

V případě, že mladistvý spáchal provinění, za které trestní zákon ve zvláštní části dovoluje uložení výjimečného trestu, a že stupeň nebezpečnosti takového provinění pro společnost je vzhledem k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku mimořádně vysoký, může soud pro mládež uložit mladistvému odnětí svobody na pět až deset let, má-li za to, že by odnětí svobody v rozmezí jedna až pět let k dosažení účelu trestního opatření nepostačovalo.⁶⁹

Ukládání trestního opatření

Podle § 25 zákona o soudnictví ve věcech mládeže se při výměře trestního opatření jako k polehčující okolnosti přihlédne zejména k tomu, že mladistvý:

- úspěšně vykonal probační program nebo jiný vhodný program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého,
- poskytl zadostiučinění poškozenému, nahradil úplně nebo alespoň částečně způsobenou škodu, odčinil nebo alespoň zmírnil újmu,
- po spáchání provinění se choval tak, že lze důvodně předpokládat, že se v budoucnu již trestné činnosti nedopustí.⁷⁰

Při stanovení druhu trestního opatření a jeho výměry soud pro mládež přihlédne také k tomu, že mladistvý spáchal provinění ve stavu zmenšené přičetnosti, který si přivodil vlivem návykové látky. Základní zásady, podle kterých musí soud pro mládež postupovat při rozhodování o volbě některého z druhu trestních opatření a při stanovení jeho konkrétní výměry, upravují ustanovení § 38 a 39 trestního zákoníku. Při ukládání trestních opatření musí být dodrženy dva základní principy. Je to princip zákonnosti trestání a princip individualizace trestních opatření.

Druh, kombinace a intenzita trestních opatření musí být v každém konkrétním případě stanoveny tak, aby odpovídaly všem zvláštnostem případu. Současně je třeba se řídit důsledně pravidly pro ukládání trestních opatření, která jsou obsažena v obecné

---

⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 317

⁷⁰ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 258

i zvláštní části trestního zákoníku a v zákonu o soudnictví ve věcech mládeže. Jen tak nebude rozhodnutí soudu pro mládež o trestním opatření libovolné a nekontrolovatelné. Adekvátnost trestání lze vymezit obecnými kritérii pro stanovení druhu a výměry trestního opatření takto:

- účel trestního opatření,
- přiměřenost trestního opatření,
- povaha a závažnost činu,
- možnosti nápravy a poměry mladistvého, a to včetně jeho dosavadního života, popřípadě i výchovný vliv toho, kdo převzal záruku za jeho nápravu,
- chování mladistvého pachatele po činu,
- okolnosti polehčující a přitěžující,
- zvláštní podmínky pro ukládání jednotlivých druhů trestních opatření.

Základním východiskem je, aby uložené trestní opatření (druh a výměra) bylo schopno zcela splnit účel trestního opatření a aby bylo přiměřené povaze a závažnosti spáchaného činu a poměrům mladistvého pachatele.

Mezi nejčastěji navrhovaná trestní opatření patří obecně prospěšné práce, podmíněné odnětí svobody odložené na zkušební dobu, případně odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem. Ostatní druhy trestních opatření jsou ukládány pouze sporadicky nebo nejsou navrhovány a ukládány vůbec – např. uložení peněžitého postihu u většiny mladistvých nedovoluje jejich ekonomická situace. Trestní opatření jsou soudem ukládána zpravidla v souladu s návrhy státních zástupců.

3.7.4 Opatření ukládána dětem mladším patnácti let

Opatření ukládána dětem mladším patnácti let jsou upravena v § 93 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Tato opatření sledují i preventivní účinek. Dítěti lze opatření uložit až do dovršení osmnácti let věku s výjimkou ochranného léčení, které lze uložit a vykonávat i po dovršení osmnácti let věku dítěte. Jak dítěti mladšímu 15 let, tak i mladistvému lze uložit současně i více opatření je-li to potřebné k dosažení účelu zákona.

Dětem mladším patnácti let „lze uložit, a to zpravidla na základě výsledků předchozího pedagogicko-psychologického vyšetření, tato opatření:

- a) výchovnou povinnost,
- b) výchovné omezení,
- c) napomenutí s výstrahou,
- d) zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče (upraveno zákonem č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů),
- e) dohled probačního úředníka,
- f) ochrannou výchovu,
- g) ochranné léčení“.⁷¹

Předpokladem uložení všech těchto opatření dítěti mladšímu patnácti let je prokázání, že se dopustilo činu jinak trestného.

Opatření ukládaná dětem mladším patnácti let představují primárně reakci na jimi spáchané činy jinak trestné. Opatření v sobě obsahují určité sankční prvky reagující na tyto činy, ale tyto prvky nejsou jejich hlavní složkou. Důraz je kladen na výchovné působení na děti mladší patnácti let, na jejich pozitivní motivaci k změně chování, prohloubení jejich sociálních dovedností, a to vše ve směru k vytvoření podmínek pro jejich další sociální a duševní rozvoj.

Výchovná povinnost

Podstatou uložení výchovné povinnosti jsou příkazy k určitému konání s výchovným aspektem. Mají formu povinnosti něco učinit. Primárně jsou určeny k usměrňování chování dětí, které se dopustily činů jinak trestných, v jejich přirozeném sociálním prostředí a k jejich pozitivní motivaci ke společensky prospěšným činnostem, k dosažení žádoucí změny jejich životních postojů, k překonání příčin jejich delikvence a k řešení s ní spojených problémů.⁷²

---

⁷¹ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*, s. 744

⁷² ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*

Výchovné omezení

Výchovná omezení jsou určena primárně k předcházení recidivy páchaní činů jinak trestných dětmi mladšími patnácti let, k překonání jejich příčin a k omezení působení negativních vlivů na děti. Měla by být ukládána tak, aby byla kontrolovatelná, a proto by měla být ukládána společně s dalšími opatřeními např. dohledem probačního úředníka. Výchovná omezení jsou stejná jako u mladistvých, která jsou popsána výše.⁷³

Napomenutí s výstrahou

Napomenutí s výstrahou je nejmírnější formou opatření. Je na místě zejména v případech, kdy si dítě uvědomí negativnost svého jednání, projeví nad ním lítost a čin není nijak zvlášť závažný a není s trvalými následky.⁷⁴

Výchovné programy

Zařazení do výchovného programu ve středisku výchovné péče je svou povahou blízké výchovné povinnosti podrobit se ve volném čase vhodnému programu probačního typu. Jako příklady jsou uváděny typy programů terapeutický a psychologický, ale lze využít i jiných programů výchovné povahy. Umístění dítěte do střediska výchovné péče by mělo předcházet pedagogicko-psychologické vyšetření.⁷⁵

Dohled probačního úředníka

Probační dohled je založen na účelné kombinaci prvků kontroly, pomoci a poradenství. Účel dohledu probačního úředníka nad dítětem mladším patnácti let je stejný jako u mladistvého viz výše.⁷⁶

Ochranná výchova

Ochranná výchova představuje nejvýraznější zásah do poměrů dítěte. Lze ji uložit dítěti jen v případě, že spáchalo nejzávažnější čin jinak trestný. Ochranná výchova patří mezi ochranná opatření použitelná i v trestních věcech mladistvých. Výkon ochranné výchovy je prováděn ve zvláštních výchovných zařízeních a vyžaduje-li to zdravotní stav

---

⁷³ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*

⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*

⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*

⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*

chovance, též v léčebném ústavu. Výchovná zařízení zřizuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podle § 12 odst. 3 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství.

Výchova je vykonávána zpravidla v dětském domově se školou. Dítě starší dvanácti let může být umístěno i do výchovného ústavu, jestliže se v jeho chování projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno v dětském domově se školou. Do uvedených zařízení jsou umisťovány i děti s mentálním, tělesným a smyslovým postižením, s vadami řeči, případně i s dalšími vadami jestliže stupeň jejich zdravotního postižení nevyžaduje jejich umístění do specializovaného léčebného ústavu.⁷⁷

Ochranné léčení

Ochranné léčení může být provedeno formou ústavní nebo ambulantní. Klíčovou složkou je terapeutické působení. Plní funkci ochrany společnosti před delikvencí nebezpečných duševně chorých dětí nebo dětí závislých na návykových látkách. Omezení osobní svobody dítěte je jen prostředkem zajištění jeho součinnosti při léčbě. Cílem je stabilizace jeho zdravotního stavu, eliminace společensky nebezpečných projevů, v optimálním případě jeho vyléčení a zapojení do běžného života. Do okruhu dětí mladších patnácti let, jimž je možno uložit ochranné léčení patří: nebezpečné děti, které se dopustily činu jinak trestného ve stavu duševní poruchy; děti, které se oddávají zneužívání návykové látky mající povahu návyku, jestliže se dopustily činu jinak trestného pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním.⁷⁸

---

⁷⁷ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*

⁷⁸ ŠÁMAL, Pavel, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže-komentář*

4. Získané poznatky ze zkoumané problematiky

Způsob empirického zkoumání je postaven na sběru dat a jejich interpretaci, na zvoleném přístupu a další metodologické konkretizaci v tzv. procedurách (statistická, monografická, typologická, historická, experimentální). K získání poznatků a k vyhodnocení bylo využito obou přístupů sociologického výzkumu-kvantitativního i kvalitativního. Při sběru dat bylo použito několik metod (technik) zkoumání, a to metody matematicko-statistické (jedná se o kvantitativní přístup), studium dokumentů (kvalitativní přístup) a řízený rozhovor (kvantitativní i kvalitativní přístup). Dále byla využita metoda komparace (srovnání) dostupných statistik a jednotlivých případů.

Všechny dostupné údaje jsem získala studiem odborných publikací, právních předpisů a dalších dostupných zdrojů, které jsou uvedeny v poznámkách pod čarou a v seznamu použitých zdrojů. Konkrétní údaje v tabulkách a grafech jsou získány ze statistických výkazů Policejního prezidia České republiky. Další údaje pochází z různých trestních spisů, které mi byly poskytnuty při diplomové praxi na Polici České republiky, Službě kriminální policie a vyšetřování v Děčíně. Zde byly také vedeny řízené rozhovory (semistandardizované).

Rozhovor (tj. interview) semistandardizovaný je jedna ze základních metod pro kvantitativní i kvalitativní výzkum. Jsou to rozhovory, kde je připraven seznam primárních otázek, vztahujících se k jednomu či několika zkoumaným jevům. Podle odpovědi na základní otázku se klade ještě další doplňující otázka. Tazatel nechá respondenta odpověď rozvíjet a ptá se na detaily dalšími otázkami. Cílem rozhovoru je získání informací specifického druhu.

Respondenti těchto rozhovorů byli z řad orgánů činných v trestním řízení a další účastníci trestního řízení. Jednalo se o osm osob, které mají více jak pětileté zkušenosti s kriminalitou dětí a mládeže (tři vyšetřovatelé - policejní orgán, jeden státní zástupce, jeden soudce, jeden obhájce, jedna pracovnice orgánu sociálně-právní ochrany dětí a jeden úředník probační a mediační služby).

Rozhovory byly vedeny tak, že všem respondentům byly položeny stejné základní otázky:

1. Jaké jsou příčiny delikventního jednání dětí a mládeže?
2. Charakterizujte delikventní děti a mládež?
3. Jaká jsou nejčastější ukládaná opatření dětem a mládeži?
4. Jakým způsobem lze předcházet delikvenci dětí a mládeže?
5. Jaké jsou ekonomické dopady delikvence dětí a mládeže?

Odpovědi na konkrétní otázky byly zapisovány a zároveň byly pokládány otázky doplňující a všechny odpovědi opětovně zaznamenány.

Výsledkem těchto odpovědí a studií dalších dokumentů jak odborných publikací, tak konkrétních trestních spisů bylo vytvoření kazuistik a charakteristiky kriminality dětí a mládeže. Konkrétní kriminální případy (kazuistiky) byly porovnány a vyhodnoceny. Analyzovány a porovnány byly i statistické údaje získané ze statistických výkazů Policejního prezidia České republiky. V samostatné podkapitole byly uvedeny příklady ekonomických dopadů kriminality dětí a mládeže. A na závěr byla provedena SWOT analýza.

4.1 Charakteristika kriminality dětí a mladistvých

Kriminalitu dětí a mládeže můžeme charakterizovat jako nedokonalou, často neplánovanou a nepřipravenou. Prvotním impulsem se mnohdy stává alkohol nebo jiná návyková látka, jsou potlačeny zábrany, zvyšuje se agresivita a jsou vyvolávány nepřiměřené reakce u dětí a mladistvých. Trestná činnost se pak může vyznačovat nadměrnou tvrdostí a ta se projevuje devastací zařízení a předmětů např. při krádežích vloupáním do rekreačních chat, domů a bytů.

Některé způsoby spáchání této trestné činnosti mohou souviset s tělesnými znaky pachatele, který je např. hubený, mrštný, obratný, vyšší nebo naopak nižší postavy a tohoto využívá např. při vloupání do objektů (malý otvor, okno vysoce položené), při útěku z místa činu apod.

Také předmět útoku je jiný než u dospělého pachatele, je určován jinými hodnotami. Mladí delikventi odcizují předměty, které momentálně potřebují, mohou to být mobilní telefony, cigarety, značkové oblečení, zbraně, nože, počítače apod., nebo které se jim líbí např. motocykly, vozidla aj. Nepřemýšlejí o hodnotě odcizených věcí, prodávají je a získané prostředky okamžitě utrácejí či předměty používají k vlastní potřebě. Pokud zcizují věci ve skupinách tak si získané předměty rozdělí nebo je prodají a rozdělí si zisk podle zásluhy na spáchaném činu.

Porušení norem má určité stupně závažnosti jednání. Stupně závažnosti jednání/činu, kterým osoba porušuje normy:

- disociální (např. dětský vzdor, neposlušnost, nekázeň ve škole, lhavost, poruchy afektu, špatné návyky, drobné přestupky proti normám, aj.),
- asociální (závažnější odchylky chování od sociálních, etických a pedagogických norem, které však ještě nemají ráz trestné činnosti, např. drobná výtržnictví, útěky, toulky, záškoláctví, alkoholismus, toxikomanie, tabakismus, demonstrativní sebepoškozování, gamblerství, popř. prostituce, kdy jedinec poškozuje spíše sebe než okolí),
- antisociální (je závažné protispolečenské jednání zahrnující veškerou trestnou činnost - krádeže, loupeže, vandalství, sexuální delikty, zabití, vraždy, rasismus, distribuce drog a další, vyznačuje se agresivitou, destruktivní činností).

Závažnost chování obvykle stoupá s věkem a má také tendenci se prohlubovat, takže mírnější porušení norem, které je sice nepřiměřeným chováním, ale nenabývá sociální dimenze (tedy disociální chování), anebo je v rozporu se společenskou morálkou (asociální chování), se vyskytuje zpravidla u dětí mladších.

V případě antisociálního chování, které navazuje na asociální formu chování, je obtížná nápravná péče v důsledku fixace poruch a velká pravděpodobnost recidiv (opakování trestné činnosti), ačkoli v rámci terciální prevence je snaha těmto recidivám předejít a pomoci těmto jedincům v resocializaci (znovu za členění jedince do běžné společnosti).

Dětská kriminalita

(též dětská delikvence, predelikvence, prekriminalita) se týká věkové kategorie dětí do 15 let. Typickým znakem dětské delikvence je skupinovitost, malá připravenost i promyšlenost. Jde o činy páchané převážně spontánně, méně často jde o plánované a předem připravené akce. Nežádoucí aktivity těchto jedinců (skupin) jsou směřovány převážně proti majetku, jde i o nežádoucí jednání ve spojení s drogovou závislostí, ale také se setkáváme i s násilnými činy (př. šikanování).

Kriminalita mladistvých

(též juvenilní delikvence) se týká věkové kategorie 15 – 18 let. V tomto období dospívání, které je považováno za kritické, se formují hlavní rysy osobnosti. Vliv vrstevníků je velmi silný, vytváří se party. Vytrhnout mladého člověka z takové party je často velmi nesnadné až nemožné. Tato trestná činnost se v mnoha ohledech liší od trestné činnosti ostatních věkových skupin pachatelů. To je dáno stupněm duševního a tělesného vývoje, vlastnostmi, zkušenostmi i motivy k páčání trestné činnosti. Mládež páchá trestnou činnost častěji se spolupachateli a ve skupině. Trestná činnost je ve většině případů páchána živelně pod vlivem momentální situace (převládá emotivní motivace oproti rozumové).

Nejčastější delikty mladistvých jsou:

- násilí proti jednotlivci či skupině,
- opilství a výtržnictví,
- neoprávněné užívání motorového vozidla,
- rozkrádání, vandalismus,
- toxikomanie,
- prostituce,
- gamblerství.

4.2 Přehled trestné činnosti dětí a mládeže v ČR (statistiky výskytu, četnosti)

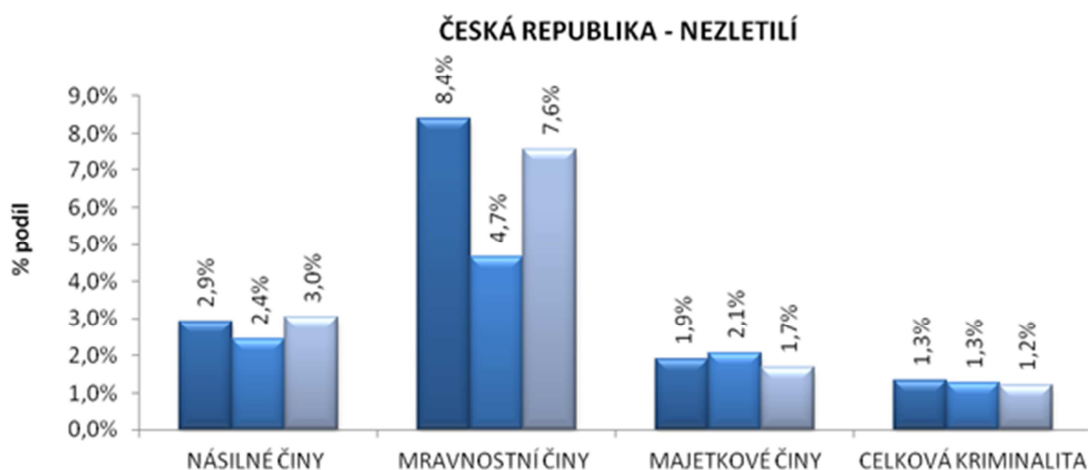
Pokud jsou v tabulkách a grafech uváděni nezletilí, jedná se o osoby do 15 let věku. Pokud jsou uváděni mladiství, jedná se o osoby od 15 let věku do 18 let věku. Sledovaná kriminalita v letech 2010-2012 je za období od ledna do září v každém roce.

Tabulka č. 1 – počet objasněných trestných činů u násilné, mravnostní, majetkové a celkové kriminality a podíl nezletilých na této kriminalitě v letech 2010 – 2012 v České republice

ČESKÁ REPUBLIKA	2010			2011			2012		
	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl
NÁSILNÉ ČINY	8 924	259	2,9%	9 461	231	2,4%	9 183	279	3,0%
MRAVNOSTNÍ ČINY	978	82	8,4%	1 053	49	4,7%	1 108	84	7,6%
MAJETKOVÉ ČINY	27 022	516	1,9%	28 512	591	2,1%	28 751	481	1,7%
CELKOVÁ KRIMINALITA	85 792	1 142	1,3%	89 371	1 144	1,3%	87 631	1 064	1,2%

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

Graf č. 1 – podíl nezletilých na násilné, mravnostní, majetkové a celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v České republice

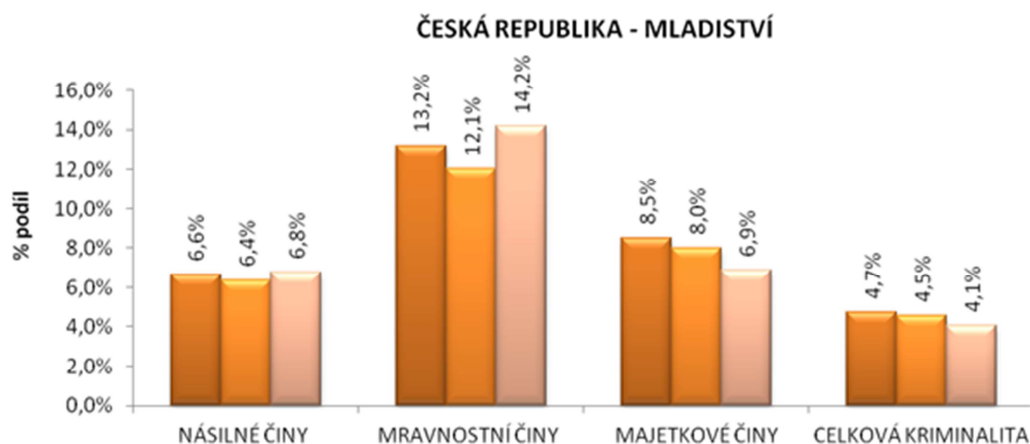
Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

Tabulka č. 2 - počet objasněných trestných činů u násilné, mravnostní, majetkové a celkové kriminality a podíl mladistvých na této kriminalitě v letech 2010 – 2012 v České republice

ČESKÁ REPUBLIKA	2010			2011			2012		
	Obj. TČ	Mladiství	% podíl	Obj. TČ	Mladiství	% podíl	Obj. TČ	Mladiství	% podíl
NÁSILNÉ ČINY	8 924	591	6,6%	9 461	603	6,4%	9 183	622	6,8%
MRAVNOSTNÍ ČINY	978	129	13,2%	1 053	127	12,1%	1 108	157	14,2%
MAJETKOVÉ ČINY	27 022	2 293	8,5%	28 512	2 283	8,0%	28 751	1 980	6,9%
CELKOVÁ KRIMINALITA	85 792	4 050	4,7%	89 371	4 054	4,5%	87 631	3 568	4,1%

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezídium Praha 2012

Graf č. 2 - podíl mladistvých na násilné, mravnostní, majetkové a celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v České republice

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezídium Praha 2012

V tabulce č. 1 je vyjádřen počet objasněných trestných činů v letech 2010-2012 (údaje jsou od ledna do konce září kalendářního roku), počet činů jinak trestných, které spáchali nezletilí v uvedeném roce a jejich podíl na konkrétní trestné činnosti tj. podíl u násilných trestných činů, u mravnostních trestných činů a u majetkových trestných činů. V posledním řádku je uveden podíl na celkové kriminalitě.

V tabulce č. 2 jsou stejné údaje ve vztahu k mladistvým pachatelům. Podíly nezletilých a mladistvých na konkrétní trestné činnosti jsou pak pro přehlednost ještě znázorněny graficky.

Z tabulek a grafů vyplývá, že u nezletilých i mladistvých byl v roce 2012 zaznamenán nárůst násilné trestné činnosti oproti rokům 2010 a 2011. U mladistvých byl zaznamenán v roce 2012 zvýšený nárůst mravnostních trestných činů oproti minulým dvěma letům. U majetkové trestné činnosti je v letošním roce tendence klesající. U mladistvých je podíl na trestné činnosti oproti roku 2011 o 1,1 % nižší a oproti roku 2010 dokonce o 1,6 % nižší. Podíl na celkové kriminalitě je u nezletilých i u mladistvých nepatrně nižší než v letech 2010 a 2011.

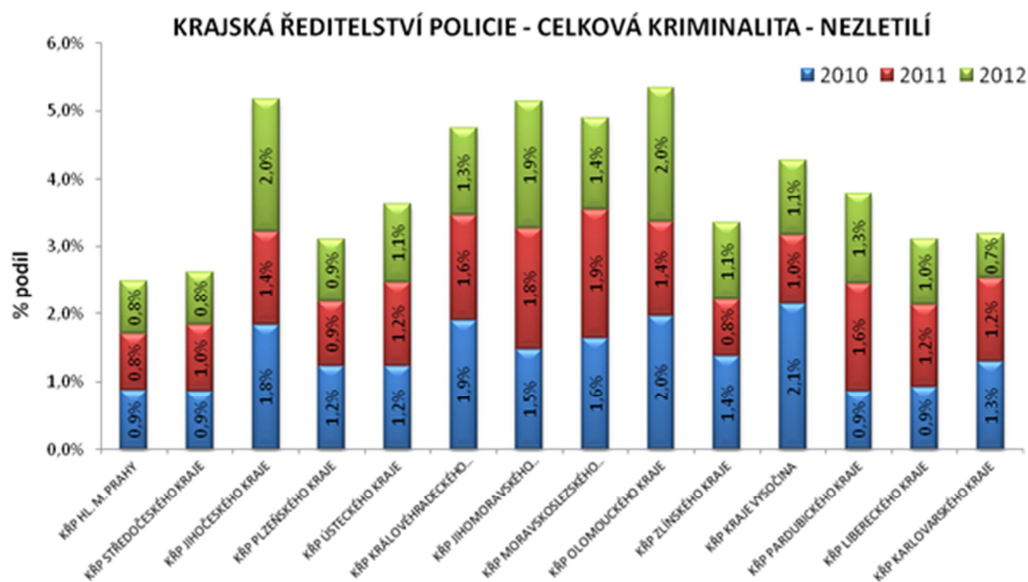
4.2.1 Přehled trestné činnosti dětí a mládeže v jednotlivých krajích České republiky

Tabulka č. 3 - počet objasněných trestných činů celkem a podíl nezletilých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích v České republice

CELKOVÁ KRIMINALITA	2010			2011			2012		
	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl
KŘP HL. M. PRAHY	10 267	89	0,9%	11 125	93	0,8%	11 824	93	0,8%
KŘP STŘEDOČESKÉHO KRAJE	10 157	87	0,9%	10 844	105	1,0%	10 023	79	0,8%
KŘP JIHOČESKÉHO KRAJE	5 285	97	1,8%	5 243	72	1,4%	5 375	105	2,0%
KŘP PLZEŇSKÉHO KRAJE	4 867	60	1,2%	5 383	51	0,9%	5 306	49	0,9%
KŘP ÚSTECKÉHO KRAJE	9 987	123	1,2%	10 325	128	1,2%	9 752	112	1,1%
KŘP KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE	3 956	75	1,9%	3 784	59	1,6%	3 575	46	1,3%
KŘP JIHMORAVSKÉHO KRAJE	8 032	118	1,5%	7 997	144	1,8%	7 924	148	1,9%
KŘP MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE	10 758	177	1,6%	10 539	199	1,9%	10 621	144	1,4%
KŘP OLOMOUCKÉHO KRAJE	4 421	87	2,0%	4 684	65	1,4%	4 957	99	2,0%
KŘP ZLÍNSKÉHO KRAJE	3 576	49	1,4%	3 907	33	0,8%	3 536	40	1,1%
KŘP KRAJE VYSOČINA	2 748	59	2,1%	3 261	33	1,0%	3 390	38	1,1%
KŘP PARDUBICKÉHO KRAJE	3 162	27	0,9%	3 377	54	1,6%	3 362	45	1,3%
KŘP LIBERECKÉHO KRAJE	4 629	43	0,9%	4 846	58	1,2%	4 200	41	1,0%
KŘP KARLOVARSKÉHO KRAJE	3 947	51	1,3%	4 056	50	1,2%	3 786	25	0,7%

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

Graf č. 3 - podíl nezletilých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích v České republice

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

V tabulce č. 3 a grafu č. 3 je uveden počet objasněných trestných činů celkem v období let 2010-2012 (údaje jsou od ledna do září každého kalendářního roku), následně počet činů jinak trestných, které spáchali nezletilí celkem a jejich podíl na celkové kriminalitě v jednotlivých krajích České republiky (rozdělení podle Krajských ředitelství policie). Nejvyšší počet činů spáchaných nezletilými je v letech 2010-2011 v Moravskoslezském, Jihomoravském a Ústeckém kraji. V roce 2012 je nejvyšší počet činů jinak trestných v Jihomoravském, poté Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Pokud se týká klesající či stoupající tendence počtu nezletilých pachatelů, tak pouze v Jihomoravském kraji je nepatrný nárůst na Vysočině, ve Zlínském a Jihomoravském kraji (řádově v jednotkách). Velký nárůst byl zaznamenán v kraji Jihočeském a Olomouckém řádově o 30 případů. Naopak velký pokles v počtu činů spáchaných nezletilci je v Karlovarském, Jihočeském a Libereckém kraji.

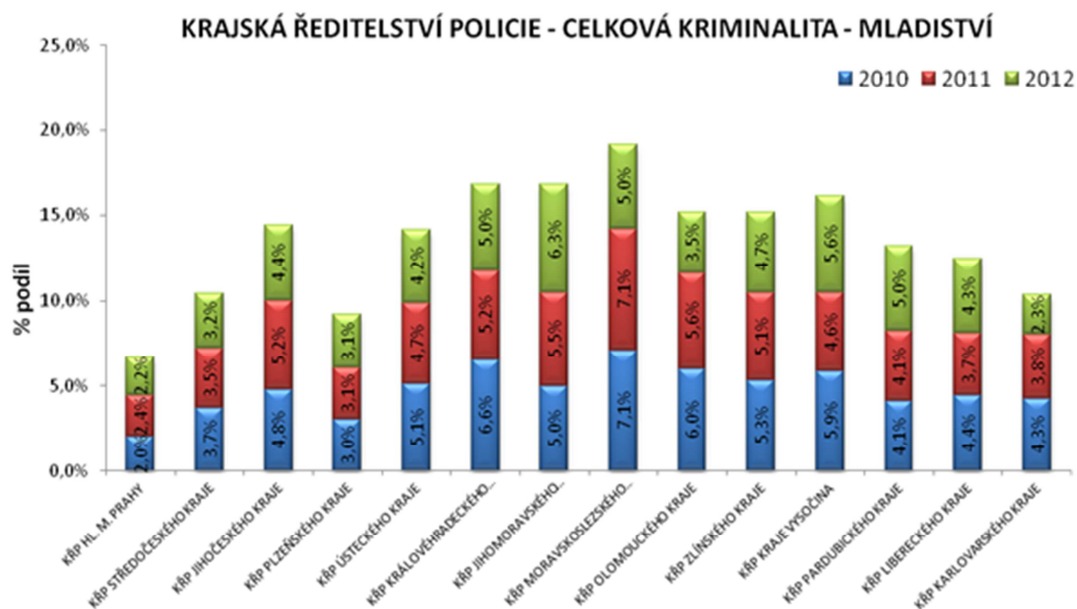
Podíl nezletilých na celkové kriminalitě v roce 2012 je nejvyšší v Jihočeském, Olomouckém a Jihomoravském kraji.

Tabulka č. 4 - počet objasněných trestných činů celkem a podíl mladistvých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích v České republice

CELKOVÁ KRIMINALITA	2010			2011			2012		
	Obj. TČ	Mladiství	% podíl	Obj. TČ	Mladiství	% podíl	Obj. TČ	Mladiství	% podíl
KŘP HL. M. PRAHY	10 267	210	2,0%	11 125	270	2,4%	11 824	263	2,2%
KŘP STŘEDOČESKÉHO KRAJE	10 157	379	3,7%	10 844	383	3,5%	10 023	317	3,2%
KŘP JIHOČESKÉHO KRAJE	5 285	252	4,8%	5 243	275	5,2%	5 375	238	4,4%
KŘP PLZEŇSKÉHO KRAJE	4 867	147	3,0%	5 383	166	3,1%	5 306	164	3,1%
KŘP ÚSTECKÉHO KRAJE	9 987	514	5,1%	10 325	489	4,7%	9 752	414	4,2%
KŘP KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE	3 956	260	6,6%	3 784	198	5,2%	3 575	178	5,0%
KŘP JIHMORAVSKÉHO KRAJE	8 032	401	5,0%	7 997	439	5,5%	7 924	499	6,3%
KŘP MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE	10 758	765	7,1%	10 539	747	7,1%	10 621	529	5,0%
KŘP OLOMOUCKÉHO KRAJE	4 421	267	6,0%	4 684	263	5,6%	4 957	175	3,5%
KŘP ZLÍNSKÉHO KRAJE	3 576	190	5,3%	3 907	201	5,1%	3 536	167	4,7%
KŘP KRAJE VYSOČINA	2 748	162	5,9%	3 261	150	4,6%	3 390	191	5,6%
KŘP PARDUBICKÉHO KRAJE	3 162	129	4,1%	3 377	140	4,1%	3 362	167	5,0%
KŘP LIBERECKÉHO KRAJE	4 629	205	4,4%	4 846	180	3,7%	4 200	180	4,3%
KŘP KARLOVARSKÉHO KRAJE	3 947	169	4,3%	4 056	153	3,8%	3 786	86	2,3%

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

Graf č. 4 - podíl mladistvých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích v České republice

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

V tabulce č. 4 a grafu č. 4 je uveden počet objasněných trestných činů celkem v období let 2010-2012 (údaje jsou od ledna do září každého kalendářního roku), následně počet trestných činů za stejná období, které spáchali celkem mladiství a jejich podíl na celkové kriminalitě v jednotlivých krajích České republiky (rozdělení podle Krajských ředitelství policie). Nejvyšší počet trestných činů spáchaných mladistvými byl v letech 2010-2012 v Moravskoslezském, Jihomoravském a Ústeckém kraji. V Ústeckém kraji se počet případů, které spáchali mladiství, od roku 2010 postupně snižoval, za dva roky se snížil o 100 trestných činů. V Moravskoslezském kraji dochází od roku 2010 také ke snížení, dokonce o 236 trestných činů. Naopak v Jihomoravském kraji se počet trestných činů zvyšuje. Za dva roky došlo ke zvýšení o 98 trestných činů. Větší pokles trestných činů pak zaznamenal i Karlovarský a Středočeský kraj a naopak nárůst kraj Vysočina a Pardubický.

Nejvyšší podíl mladistvých na celkové kriminalitě v roce 2012 vykazuje Jihomoravský kraj, následuje kraj Vysočina a kraj Královéhradecký a Pardubický.

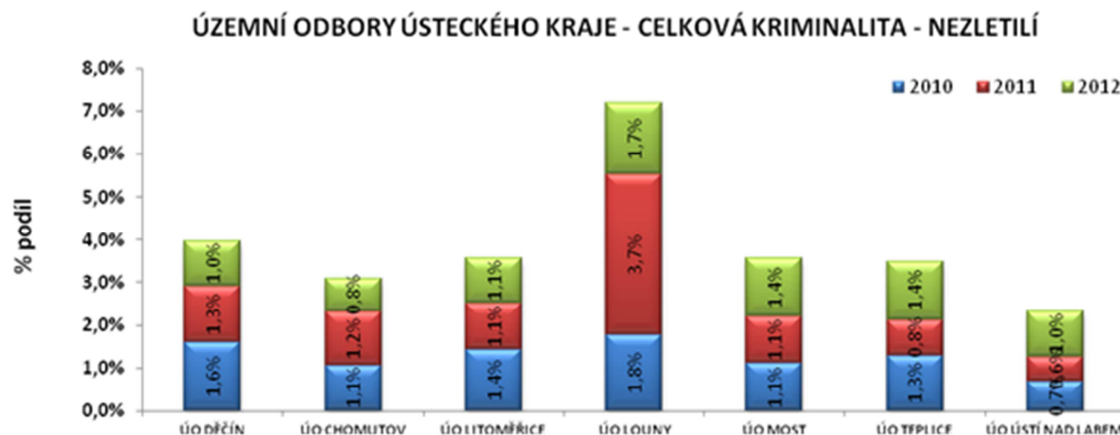
4.2.2 Přehled trestné činnosti dětí a mládeže v Ústeckém kraji

Tabulka č. 5 - počet objasněných trestných činů celkem a podíl nezletilých celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 na jednotlivých územních odborech Policie Ústeckého kraje

CELKOVÁ KRIMINALITA	2010			2011			2012		
	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl
ÚO DĚČÍN	1 701	27	1,6%	1 795	24	1,3%	1 640	17	1,0%
ÚO CHOMUTOV	1 681	18	1,1%	1 858	23	1,2%	1 530	12	0,8%
ÚO LITOMĚŘICE	1 129	16	1,4%	1 100	12	1,1%	1 139	12	1,1%
ÚO LOUNY	788	14	1,8%	801	30	3,7%	779	13	1,7%
ÚO MOST	1 446	16	1,1%	1 363	15	1,1%	1 407	19	1,4%
ÚO TEPLICE	1 633	21	1,3%	1 672	14	0,8%	1 533	21	1,4%
ÚO ÚSTÍ NAD LABEM	1 609	11	0,7%	1 736	10	0,6%	1 724	18	1,0%

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezídium Praha 2012

Graf č. 5 - podíl nezletilých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 na jednotlivých územních odborech Policie Ústeckého kraje

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

V tabulce č. 5 a grafu č. 5 je uveden celkový počet objasněných trestných činů v období let 2010-2012 (údaje jsou od ledna do září každého kalendářního roku), následně počet činů jinak trestných za stejná období, které nezletilí celkem spáchali a jejich podíl na celkové kriminalitě na jednotlivých územních odborech (bývalá okresní ředitelství policie) Ústeckého kraje.

Nejvyšší počet činů jinak trestných, které spáchali nezletilí je v roce 2012 na územním odboru v Teplicích, následně Mostě, v Ústí nad Labem a Děčíně. V roce 2011 byl nejvyšší počet činů jinak trestných zaznamenán v Lounech, v Děčíně a Chomutově. V roce 2010 nejvíce činů jinak trestných bylo v Děčíně, Teplicích a Chomutově. Za poslední tři roky se ukazuje, že nejvyšší počet delikventních nezletilců se nachází na teritoriu územních odborů Děčín, Teplice a Chomutov.

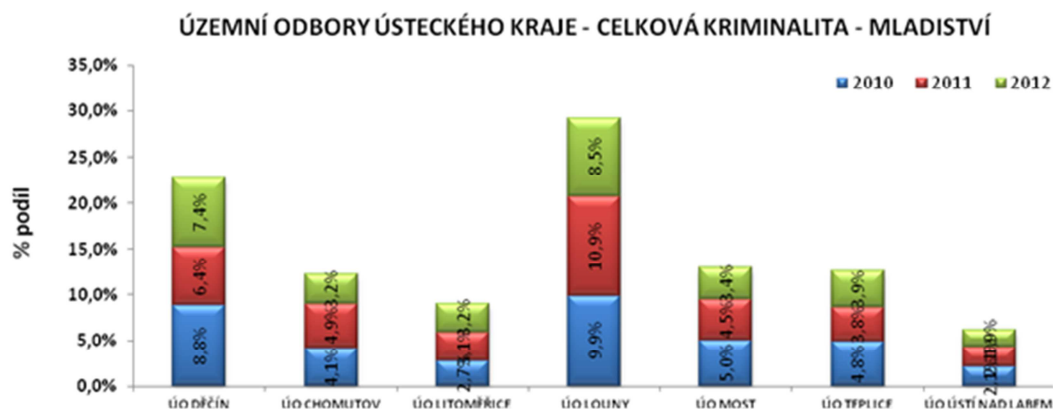
Nejvyšší podíl na celkové kriminalitě měli nezletilí v roce 2012 v Lounech, Mostě a Teplicích.

Tabulka č. 6 - počet objasněných trestných činů celkem a podíl mladistvých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 jednotlivých územních odborech Policie Ústeckého kraje

CELKOVÁ KRIMINALITA	2010			2011			2012		
	Obj. TČ	Mladiství	% podíl	Obj. TČ	Mladiství	% podíl	Obj. TČ	Mladiství	% podíl
ÚO DĚČÍN	1 701	150	8,8%	1 795	115	6,4%	1 640	122	7,4%
ÚO CHOMUTOV	1 681	69	4,1%	1 858	91	4,9%	1 530	49	3,2%
ÚO LITOMĚŘICE	1 129	31	2,7%	1 100	34	3,1%	1 139	36	3,2%
ÚO LOUNY	788	78	9,9%	801	87	10,9%	779	66	8,5%
ÚO MOST	1 446	73	5,0%	1 363	61	4,5%	1 407	48	3,4%
ÚO TEPLICE	1 633	79	4,8%	1 672	64	3,8%	1 533	60	3,9%
ÚO ÚSTÍ NAD LABEM	1 609	34	2,1%	1 736	37	2,1%	1 724	33	1,9%

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezídium Praha 2012

Graf č. 6 - podíl mladistvých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 na jednotlivých územních odborech Policie Ústeckého kraje.

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezídium Praha 2012

V tabulce č. 6 a grafu č. 6 je uveden celkový počet objasněných trestných činů v období let 2010-2012 (údaje jsou od ledna do září každého kalendářního roku), následně počet trestných činů za porovnávána období, které mladiství spáchali celkem a jejich podíl na celkové kriminalitě na jednotlivých územních odborech (bývalá okresní ředitelství policie) Ústeckého kraje.

Nejvyšší počet trestných činů spáchaných mladistvými je v roce 2012 zaznamenán na územním odboru v Děčíně, v Lounech a Teplicích. V roce 2011 byl nejvyšší počet

trestných činů spáchaných mladistvými zaznamenán v Děčíně, Chomutově a Lounech. V roce 2010 bylo nejvíce trestných činů, které spáchali mladiství v Děčíně, Teplicích a Lounech. Nejvyšší kriminalitu mladistvých vykazují za poslední tři roky Děčín, Louny a Teplice.

Nejvyšší podíl na celkové kriminalitě měli mladiství v roce 2012 v Lounech a v Děčíně. Podíl je vyšší o více než 3 procenta než na jiných územních odborech.

4.3 Porovnání příčin, vlastních průběhů a následků kriminality dětí a mladistvých na konkrétních případech v ústeckém kraji

Pro porovnání příčin, průběhů a následků kriminality dětí a mládeže bylo prostudováno celkem 40 trestních spisů, ze kterých bylo vybráno jedenáct konkrétních případů, kde došlo ke spáchání různých trestných činů a byly rozdílné i způsoby spáchání. Všechny kriminální delikty spáchali děti a mladiství v Ústeckém kraji a byly vyšetřovány policejním orgánem Službou kriminální policie a vyšetřování Okresního ředitelství policie Děčín (v současné době Územní odbor Děčín) v období let 2008-2010.

Jednotlivé případy jsou popsány tak, že je nejprve uveden skutkový stav, informace k osobě pachatele, právní kvalifikace a výsledek soudního projednávání. Na závěr jsou všechny případy zhodnoceny a porovnány příčiny a podmínky vzniku, dále vlastní průběh a následky jednotlivých jednání pachatelů z řad mládeže.

1. případ – příběh Michala

V období roku 2009 šestnáctiletý Michal v učebnách střední školy a dalších školních prostorách opakovaně napadal před spolužáky svým nevhodným chováním a vulgárními nadávkami třídní učitelku. Napadal fyzicky i další spolužáky a šikanoval je tím, že jim poškozoval školní pomůcky nebo jim je schovával a vysmíval se jim. Na tresty pedagogů žádným způsobem nereagoval.

Michal pochází z rozvedené rodiny, žije s matkou. Ve škole nerad akceptuje autoritu, nerad se jí podřizuje, nerad uznává nějaký řád. V jeho chování se objevuje slovní agresivita proti pedagogům, ale i fyzická proti spolužákům. Narušoval často výuku

pokřikováním a podobnými komentáři. V jeho chování jsou výkyvy, poslechne, jen pokud chce a výjimečně je ochotný a spolehlivý mimo vyučování. Absence ve škole jsou matkou omluveny. Dosud nebyl trestně stíhán ani projednáván za přestupky.

- dopustil se tak veřejně a na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti a výtržnosti tím, že napadl jiného a tím spáchal provinění výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku.

Soud pro mládež upustil od uložení trestního opatření.

2. případ – příběh Tomáše

V období roku 2009 až 2011 se ve svých patnácti letech nejméně v 15 případech dopustil vloupání do osobních vozidel společně s dalším mladistvým pachatelem. Z vozidel odcizovali různé věci jako např. autorádia, autobaterie, různé nářadí, fotoaparáty. Dále se dopustil s dalšími mladistvými pachateli nejméně v 6 případech vloupání do různých objektů např. zahradních chat, rekreačních chat a karavanů a opakovaně mařil výkon úředního rozhodnutí tím, že utíkal z výchovných ústavů nebo se nevracel do ústavů zpět z dovolenek u matky.

Tomáš pochází z rozvedené rodiny. Od svých osmi let žil pouze s matkou, která na výchovu nestačila. Byly s ním výchovné problémy již v dětství, dopouštěl se činů jinak trestných již před 15 rokem svého věku. V roce 2008 mu byla nařízena ústavní výchova a v roce 2009 výchova ochranná. Z ochranné výchovy opakovaně utíká a na těchto útěcích páchá trestnou činnost majetkového charakteru zejména vloupání do vozidel, ale také vloupání do různých objektů. Mladistvý byl již 4x pravomocně odsouzen, naposledy v roce 2011 pro útěky z ochranné výchovy a pro majetkovou trestnou činnost.

- mařil výkon úředního rozhodnutí soudu tím, že se dopustil závažného jednání (útěky z výchovného ústavu), aby zmařil účel ochranné výchovy, která mu byla uložena soudem a tím spáchal provinění maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. i) trestního zákoníku,
- přisvojil si cizí věc tím, že se jí zmocnil, za takový čin byl v posledních třech letech odsouzen a tím spáchal provinění krádeže podle § 205 odst. 2 trestního zákoníku,

- přisvojil si cizí věc tím, že se jí zmocnil, a čin spáchal vloupáním, dále neoprávněně vnikl do obydlí jiného a při činu překonal překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí a tím spáchal provinění krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku a provinění porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1,2 trestního zákoníku.

V roce 2011 mu bylo soudem pro mládež uloženo úhrnné nepodmíněné trestní opatření odnětí svobody v trvání osmnáct měsíců. Byl zařazen do zvláštní věznice pro mladistvé.

3. případ – příběh Patrika

V srpnu roku 2009 jako patnáctiletý ve sklepních prostorách domu vykonal soulož s nezletilou, přestože věděl, že nedovršila patnácti let věku. Patrik se s nezletilou přátelil a oba s pohlavním stykem souhlasili. On tvrdil, že nevěděl, že jí není ještě patnáct let a nezletilá tvrdila, že se o tom spolu bavili a věděl kolik jí je let a kam chodí do školy.

Patrik pochází z rozvedené rodiny, má jednoho sourozence. Od šesti let žil pouze s otcem a vlastní sestrou, později i s dalším polorodým bratrem. Od jeho 13 let s ním byly výchovné problémy ve škole, především nerespektování řádu, nevhodné chování k učitelům a spolužákům, kdy došlo i k brutálnímu napadení spolužáka. Patrik se začal sebepoškozovat a přestal respektovat výchovu otce a jeho nové partnerky, začal se potulovat a agresivně napadat i své sourozence. V jeho 14 letech byl prošetřován Policií pro vydírání a fyzické napadení, z důvodů nízkého věku byla věc odložena a nad výchovou nezletilého byl stanoven dohled. Rodina navázala kontakt s Poradnou pro rodinu a mezilidské vztahy, ale spolupráce neměla kladných výsledků. Vzhledem ke zhoršujícímu se chování nezletilého mu byla nařízena rozsudkem soudu ústavní výchova. Po dvou letech ve výchovném ústavu již nebyly řešeny žádné výrazné výchovné problémy, své chování zklidnil a ústavní výchova splnila svou funkci. Nezletilý pravidelně jezdí na prázdniny a víkendové pobyty k otci a s matkou se stýká jen občas.

- vykonal soulož s osobou mladší než patnáct let a tím spáchal provinění pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 1 trestního zákona.

Soud pro mládež upustil od uložení trestního opatření.

4. případ – příběh Petra

V roce 2009 postříkal šestnáctiletý Petr společně s dalším mladistvým budovu střeleckého areálu nejméně sedmi barevnými nápisy. Mladistvý se k činu doznal a uvedl, s kým budovu postříkal a kolik nápisů vytvořil.

Petr pochází z rozvedené rodiny, od svých sedmi let žil s matkou. Výchovné problémy měl již od mateřské školy, ve 13 letech navštěvoval psychiatra, užíval léky a toužil žít s otcem. Matka měla problémy se zvládnutím výchovy, měla nestabilní bydlení v azylovém domě, poté v pronajatém bytě 1+1, neměla často zaměstnání. Petr je v oblasti rozumové na svůj věk pomalejší, je vychováván bez pevných hranic, matka mu vše dovoluje, volný čas nemá naplněn smysluplnou aktivitou, doma ho baví počítačové hry. Začal na doporučení docházet na Probační a mediační službu.

- poškodil cizí věc tím, že postříkal barvou budovu a tím spáchal provinění poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku.

Soud pro mládež upustil od uložení trestního opatření.

5. případ – příběh Pavla

V roce 2010 šestnáctiletý Pavel vnikl neuzamčenými dveřmi do domu, kde odcizil peněženku s finanční hotovostí 27.500,-Kč. Mladistvý se k činu doznal, poškozená byla známá jeho rodičů. Peníze utratil za oblečení a propil je s kamarády.

Pavel pochází z rozvedené rodiny, vychováván pouze matkou, s otcem se nestýkal, vyrůstal společně s dvěma dalšími sourozenci. Jednalo se o prospěchově slabšího žáka ve škole, 2x propadl, byl málo snaživý, měl neomluvené absence. Již jako čtrnáctiletý se doma dopouštěl krádeže peněz, utíkal z domova. Matka nezvládala jeho výchovu a požádala soud o nařízení ústavní výchovy, ale žádost posléze vzala zpět, protože se chování syna zlepšilo.

- neoprávněně vnikl do obydlí jiného, při činu překonal překážku, přisvojil si cizí věc tím, že se, ji zmocnil a způsobil tak škodu nikoli nepatrnou a tím spáchal provinění porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 trestního zákoníku a provinění krádeže podle § 205 odst. písm. a) trestního zákoníku.

Soudem pro mládež mu bylo uloženo trestní opatření odnětí svobody v trvání deset měsíců, podmíněně odložené na zkušební dobu 2,5 roku.

6. případ – příběh Jirky

V roce 2008 čtrnáctiletý nezletilý Jirka před základní školou napadl ranou pěstí do obličeje nezletilého spolužáka, kterému pak způsobil zlomeninu dolní čelisti. Zranění si vyžádalo hospitalizaci v nemocnici a operaci poškozeného. Nezletilý se k činu doznal. Uvedl, že jednal zkratově a měl strach, protože ho v minulosti poškozený šikanoval. Věc byla odložena z důvodu nedostatku věku pachatele.

Jirka žije v bezproblémové rodině, oba rodiče jsou zaměstnaní, má jednu sestru. Byl v minulosti bez výchovných problémů, je ochotný, chodí na ryby a navštěvuje ekologický kroužek. Ve škole je nekonfliktní, je ochotný pomáhat druhým, není agresivní ani drzý, je spíše v ústraní, málokdy vyjadřuje svůj názor. V jeho případě šlo zřejmě o ojedinělé vybočení.

- nezletilý se dopustil činu jinak trestného ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 trestního zákona a výtržnictví podle § 202 odst. 1 trestního zákona.

Soud pro mládež u nezletilého upustil od uložení opatření. Rodiče prohlásili, že na jeho výchovu stačí sami a sám nezletilý svého jednání litoval a pochopil význam trestnosti při dovršení patnácti let věku.

7. případ – příběh Ivany

V roce 2009 ve dvou případech sedmnáctiletá Ivana jela společně s nezletilou Nikolou a dospělým Karlem jeho vozidlem k lesu, kde Ivana s Karlem měli pohlavní styk před nezletilou Nikolou, a v druhém případě nabídla Ivana nezletilé, aby si také vyzkoušela

sexuální praktiky, s čímž nezletilá souhlasila. Mladistvá dostala v obou případech od Karla finanční hotovost a nějaké peníze dala i Nikole. Při výslechu se Ivana k činu doznala, a řekla, že věděla, že Nikole není ještě patnáct let, a přesto lhala Karlovi, že jí již bude šestnáct. Svého činu litovala. Nezletilá v prvním případě také lhala o svém věku, její výpovědi na policii a před znalkyní měly četné rozpory. U nezletilé byla zjištěna podprůměrná paměť i mírné konfabulace (smyšlenka).

Ivana pochází z úplné rodiny, avšak rodina je problémová, sociálně slabší. Ivana má 5 sourozenců, otec je zaměstnán a matka je v evidenci úřadu práce. Rodina vykazovala výchovné problémy s většinou nezletilých dětí, některé děti měly být týrané, jednomu dítěti byla nařízena ústavní výchova. S Ivanou výchovné problémy nebyly, ale nebavila ji škola a tak ukončila 1. ročník učebního oboru a je v evidenci úřadu práce, údajně by ráda pracovala alespoň brigádně. Nemá žádné zájmy, chodí ráda na diskotéky. Přislíbila spolupráci s Probační a mediační službou.

- mladistvá vydala úmyslně osobu mladší než osmnáct let nebezpečí zpustnutí tím, že ji umožnila vést nemravný život a tím spáchala provinění ohrožení výchovy mládeže podle § 217 odst. písm. b) trestního zákona.

Soudem pro mládež jí bylo uloženo trestní opatření odnětí svobody v trvání 4 měsíce, podmíněně odložené na dobu 12 měsíců.

8. případ – příběh Radka

V roce 2009 téměř osmnáctiletý Radek (měsíc před dovršením 18 roku) před panelovým domem před dalšími osobami udeřil pěstí do obličeje šestnáctiletého poškozeného, poté ho srazil na zem, znovu ho udeřil pěstí a dvakrát ho kopl do hlavy, čímž mu způsobil zranění, které si vyžádalo pobyt v nemocnici s omezením na běžném způsobu života. Mladistvý se k činu doznal, svého činu litoval a poškozenému uhradil s pomocí matky částku 35.000,-Kč jako odškodné.

Radek pochází z rozvedené rodiny. Žije pouze s matkou a jeho sestrou. V minulosti s ním byly výchovné problémy ve škole, v šestnácti letech byl projednáván za přestupek

proti majetku. V současné době studuje střední zemědělskou školu, je hodnocen jako šikovný, ochotný a pracovitý jedinec, který je občas prchlivý a nechá se strhnout svými spolužáky.

- mladistvý jinému úmyslně ublížil na zdraví, dopustil se veřejně a na místě veřejnosti přístupné, výtržnosti zejména tím, že napadl jiného a tím spáchal provinění ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zákona a provinění výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zákona.

Soudem pro mládež mu bylo uloženo souhrnné trestní opatření odnětí svobody v trvání 8 měsíců, podmíněně odloženo na zkušební dobu 18 měsíců.

9. případ – příběh Honzy

V roce 2010 téměř osmnáctiletý Honza (3 měsíce před dovršením 18 roku) za přítomnosti nejméně dalších třech osob napadl třemi ranami pěstí do obličeje poškozeného dvacetiletého muže, který byl pak hospitalizován v nemocnici, a prodělal operaci. Honza se k činu doznal, tvrdil, že v té době byl na maturitním plese a dozvěděl se, že nějací kluci ho pomlouvají, tak si to šel s nimi vyřídit a jednoho napadl. Svého činu litoval, udělal to bez rozmyslu, byl ochoten se poškozenému omluvit a škodu nějak odčinit, také sám kontaktoval probační a mediační službu a žádal ji o spolupráci.

V 11 letech se Honzovy rodiče rozvedli, ale jen krátce bydlel s matkou. Půl roku po rozvodu opět obnovili soužití a v současné době žijí všichni společně, otec i matka jsou zaměstnáni, Honza neměl na základní škole žádné výchovné problémy, pak navštěvoval střední průmyslovou školu strojní a dopravní, patřil mezi slabší žáky, ale výchovné problémy neměl. Matka s ním doma žádné problémy nemá, je pracovitý, doma pomáhá. Zajímá se o zvířata, má psa, chová pavouky a hady. Hraje také fotbal a mezi kamarády je oblíbený.

- mladistvý jinému úmyslně ublížil na zdraví a dopustil se veřejně a na místě veřejnosti přístupném výtržnosti zejména tím, že napadl jiného a tím spáchal

provinění ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního zákoníku v souběhu s proviněním výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku.

Soudem pro mládež mu bylo uloženo trestní opatření obecně prospěšné práce ve výměře 130 hodin.

10. případ – příběh Filipa

V roce 2009 nezletilý čtrnáctiletý Filip společně s dalším nezletilým se protáhli oknem zabezpečeným tyčemi do sklepních prostor domu, odkud odcizili 2 lahve piva, 2 lahve vína a 3 lahve čisticích prostředků. Věc byla odložena z důvodu nedostatku věku pachatele. Nezletilý se k činu doznal, svého jednání lituje, pochopil význam trestní odpovědnosti a do budoucna se chce polepšit.

Filip pochází z rozvedené rodiny, matka pečuje o další čtyři nezletilé sourozence a jeho výchovu nezvládá, má také finanční potíže. Filip má výchovné problémy ve škole, o přestávkách se pere se spolužáky, nadává jim, vyhrožuje, provokuje, do školy nechodí připraven, nenosí domácí úkoly a pomůcky na vyučování, nezvládá základní učivo pro časté absence a propadl již jednou ze tří předmětů. Z těchto důvodů byl rodině nařízen soudní dohled, s rodinou začal spolupracovat romský terénní pracovník.

- nezletilý se dopustil činů jinak trestných krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a, b) trestního zákona a porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1,2 trestního zákona.

Soudem pro mládež mu bylo uloženo výchovné opatření probační program konkrétně byl zařazen do terapeutického výchovného programu, neboť je v jeho zájmu, aby na něj bylo odborně působena a zajištěna jeho další výchova, aby byl schopen zvládnout alespoň základní školu.

11. případ – příběh Mirka

V roce 2010 sedmnáctiletý Mirek ve společném bydlišti s rodiči v rodinném domě z neuzamčené místnosti, která slouží jako dílna, odcizil různé nářadí - brusku, el. hoblík,

el. pájku apod., které poté prodal a peníze utratil pro vlastní potřebu. Mladistvý se k činu doznal. Uvedl, že byl bez finančních prostředků, a proto se je snažil opatřit takovýmto způsobem. Svého činu litoval.

Mírek pochází z problémové rodiny, byl několik let vychováván babičkou, nyní žije s rodiči a se svými třemi nezletilými sourozenci. Ve 14 letech byl nařízen soudní dohled nad výchovou nezletilého. Soužití jeho rodičů je problematické, nikdo z nich nepracuje, matka vyčítá otcí, že ho živí z peněz pro děti a otec řeší svůj stres pitím alkoholu, otec již byl na protialkoholním léčení, ze kterého odešel. Rodina žije ve starším rodinném domu, kde chovají mnoho koček a psů, o které se řádně nestarají, a domácnost je velmi zanedbaná a často zapáchá výkaly zvířat. Mírek otcem pohrdá a matku nerespektuje, vede zahálčivý život a experimentuje s lehkými drogami. Již navštěvoval 4 odborná učiliště, ale ze všech ho buď vyhodili, nebo odešel sám z důvodů vysoké absence. Není ani veden na úřadu práce, protože byl vyloučen pro neplnění povinností. Mírek nemá žádné zájmy, pouze rád hraje počítačové hry, 1x byl řešen pro přestupek, kdy jezdil vozidlem bez řidičského oprávnění.

- mladistvý si přisvojil cizí věc tím, že se jí zmocnil a způsobil tak škodu nikoli nepatrnou a tím spáchal provinění krádeže podle § 205 odst. 1 trestního zákoníku.

Soudem pro mládež mu bylo uloženo trestní opatření odnětí svobody v trvání 2 měsíce, podmíněně odložené na zkušební dobu v trvání 12 měsíců.

Při porovnání příčin, průběhů a následků kriminality dětí a mládeže bylo vycházeno z písemných dokumentů obsažených v jednotlivých trestních spisech, z výsledků nezletilých a mladistvých, z vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí, ze zpráv o pověsti, z obžalob a rozsudků soudu. Nejsou zde záměrně uváděna pravá jména a místa spáchání skutků, aby nebyla porušena ochrana osobních údajů dotyčných osob. Tyto informace jsem získala ze své praxe při vyšetřování trestných činů na Službě kriminální policie a vyšetřování v Děčíně.

Z jedenácti uvedených případů je zřejmé, že příčiny páčání trestné činnosti se nalézají v rodinném prostředí, ve kterém není, nefunguje výchova.

Osm z jedenácti provinilců pochází z rozvedených rodin, kdy byly vychovávány pouze matkou, která většinou neměla žádné zaměstnání, protože se starala o další nezletilé děti, na výchovu svých dětí nestačila. V jedné rozvedené rodině se manželství znovu obnovilo, rodina plnila svou funkci, oba rodiče byli zaměstnání a mladistvý měl své zájmy, jednalo se jen o ojedinělé výchovné vybočení.

Tři děti pocházely sice z rodin úplných, ale pouze jedna rodina byla bezproblémová. V této rodině byli oba rodiče zaměstnání, mladistvý měl své zájmy a jednalo se jen o ojedinělé výchovné vybočení. Ostatní dvě rodiny byly sociálně slabší a měly finanční potíže. Vychovávaly mnoho dětí, které žily pouze ze sociálních dávek.

V osmi případech měly děti problémy ve škole s dodržováním kázně, s neuznáváním autorit, byly agresivní ke svým spolužákům a drzí i k učitelům, většina z nich měla neomluvené absence a jednalo se o prospěchově slabší žáky.

Ve dvou případech byla mladistvým nařízena ústavní výchova, u jednoho mladistvého byla přeměněna v ochrannou výchovu a u jednoho nezletilého byl uložen soudní dohled.

Ve všech jedenácti popsanych případech se pachatelé doznali ke svým činům a většinou jich litovali a slibovali nápravu. V jednom případě se mladistvý finančně vyrovnal s pomocí své matky s poškozeným. Ve třech případech začali mladiství spolupracovat s probační a mediační službou. V jednom dalším případě se mladistvý také později omluvil poškozenému.

Pokud bychom srovnali charakter trestné činnosti, tak se jedná převážně o majetkovou trestnou činnost a o násilnou trestnou činnost. Ve čtyřech případech se jednalo o krádeže, ve čtyřech o ublížení na zdraví a ve čtyřech případech o výtržnictví. Ve třech případech se jednalo o porušování domovní svobody a v jednom případě

o pohlavní zneužívání, poškozování cizí věci, ohrožování výchovy mládeže a maření výkonu úředního rozhodnutí.

Závěrem je vyhodnocení následků jednání nezletilých a mladistvých u konkrétních jedenácti případech, jednalo se o případy dvou nezletilých osob mladších patnácti let a osm případů mladistvých osob mladších osmnácti let:

- ve třech případech bylo upuštěno od potrestání,
- v jednom případě bylo uloženo nepodmíněné trestní opatření odnětí svobody v trvání osmnáct měsíců. Mladistvý byl zařazen do zvláštní věznice pro mladistvé,
- ve čtyřech případech bylo uloženo trestní opatření podmíněné,
- v jednom případě bylo uloženo trestní opatření obecně prospěšné práce ve výměře 130 hodin,
- v jednom případě bylo nezletilému uloženo výchovné opatření probační program, konkrétně byl zařazen do terapeutického výchovného programu,
- v jednom případě u nezletilého soud pro mládež upustil od uložení opatření.

Z dalšího zjištění pak vyplývá, že tři mladiství, kterým bylo uloženo soudem nepodmíněné trestní opatření, páchají trestnou činnost i nadále, dnes již jako dospělí. Jeden z nezletilých, kterému byl uložen výchovný program, pokračuje také v trestné činnosti už jako mladistvý, jeden se nachází v současné době ještě ve věznici.

4.4 Ekonomické dopady kriminality dětí a mládeže

Ekonomickými dopady kriminality dětí a mládeže jsou mimo jiné náklady trestního řízení, které jsou vyčíslitelné a které soud vyžaduje po každém odsouzeném včetně mladistvých, dále to mohou být náklady spojené s uloženým výchovným a ochranným opatření (dohled probačního úředníka, zařazení do výchovného programu, ochranná výchova a také ústavní výchova) aj.

Justice z ekonomického pohledu je zřejmě nejnákladnější službou, kterou náš stát poskytuje svým občanům. V občanskoprávním řízení žalobce platí soudní poplatek

a strana, která prohraje, pak nahradí náklady, které jí soudním řízením vznikly. U trestního řízení je tomu jinak.

Náklady trestního řízení upravuje trestní řád v první části hlavy osmé v § 151 až § 156. Jedná se o náklady potřebné k provedení trestního řízení, včetně řízení vykonávacího, které jsou vynaloženy v souvislosti s konkrétním projednávaným případem. Náklady trestního řízení nese stát. Tyto náklady představují finanční prostředky, které byly vynaloženy v souvislosti s prováděním procesních úkonů v trestním řízení. Dále vznikají také tzv. obecné náklady trestního soudnictví, které je nutno odlišit a které jsou součástí státního rozpočtu. Jedná se např. o náklady na provozování soudních budov, platy soudců.

Stát nese takové náklady, které je nutno prozatímně uhradit, přestože není jisté, zda je ponese obviněný nebo stát. Stát nese tyto náklady:

- na doručování, svědečné, tlumočné, spojené s předvedením obviněného nebo svědka k soudu,
- náklady na nutnou obhajobu, které obviněnému vznikly v důsledku podání stížnosti pro porušení zákona,
- nárok nemajetného obviněného nebo poškozeného na nutnou obhajobu.

Každý obžalovaný, který je pravomocně odsouzen za trestný čin je povinen státu nahradit náklady, které prozatímně nesl stát. Jedná se zejména o tyto náklady trestního řízení:

- náklady spojené s výkonem vazby,
- odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem, pokud nemá nárok na bezplatnou obhajobu (každý obviněný má právo požádat o bezplatnou obhajobu nebo obhajobu za sníženou odměnu),
- náklady spojené s výkonem trestu odnětí svobody,
- ostatní náklady, které prozatímně nesl stát (stanoveny paušální částkou).⁷⁹

---

⁷⁹ Trestní řád, § 151 - § 156

Náklady trestního řízení, které nese stát

Náklady, které nesl prozatímně stát jsou vypočítávány podle skutečných výdajů souvisejících s konkrétním trestním řízením, ale jsou stanoveny paušálně takto :

- pokud ve věci rozhoduje v prvním stupni okresní soud – 2000,-Kč pro případ vydání trestního příkazu,
- pokud ve věci rozhoduje v prvním stupni okresní soud – 4000,-Kč pro případ vydání rozsudku,
- pokud ve věci rozhoduje v prvním stupni krajský soud – 6000,-Kč pro případ vydání rozsudku,
- pokud byl ve věci přibrán soudní znalec, zvyšuje se částka o 3800,-Kč,
- pokud byli přibráni dva znalci a více, zvyšuje se částka o 7000,-Kč.

O nákladech trestního řízení vždy rozhodne soud, který ve věci rozhodoval. Náklady trestního řízení platí odsouzený, i pokud bezúspěšně podal mimořádný opravný prostředek.⁸⁰

Náklady obhajoby

Každý obviněný má právo zvolit si obhájce, ale pokud si ho sám nezvolí a nejedná se o případ tzv. nutné obhajoby, tak obhájce mít nemusí. Mladistvý je příkladem nutné obhajoby, musí mít obhájce vždy a musí zaplatit i náklady spojené s obhajobou. Většina mladistvých je však nemajetných a požádá o bezplatnou obhajobu, náklady na obhajobu potom nese stát. Pro vyúčtování nákladů obhajoby je stanoven pevný tarif, který stanovuje vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky č. 177/1996 Sb. a odměna advokáta se počítá za každý provedený úkon např. účast u výslechu, seznámení se spisem atd. Výše odměny potom záleží na tom, jak je složitý trestní spis a kolik v něm bylo provedeno úkonů za přítomnosti obhájce. U mladistvého má obhájce právo zúčastnit všech úkonů a o všech být vyrozuměn. Pro vyúčtování jednotlivých úkonů platí následující sazby podle vyhlášky podle § 10 odst. 3 :

- pokud jde o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 1 rok - částka 1000,-Kč,

---

⁸⁰ Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky č. 177/1996 Sb.

- pokud jde o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje 1 rok a nepřevyšuje 5 let - částka 10.000,-Kč,
- pokud jde o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje 5 let a nepřevyšuje 10 let - částka 30.000,-Kč,
- pokud jde o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody převyšující deset let anebo za který lze uložit výjimečný trest - částka 50.000,-Kč.

K zákonnému snížení sazby u mladistvých se nepřihlíží.

Sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činí z tarifní hodnoty (podle § 7 příslušné vyhlášky) :

- do 500 Kč ..... 300 Kč,
- 2. přes 500 Kč do 1 000 Kč ..... 500 Kč,
- 3. přes 1 000 Kč do 5 000 Kč .... 1000 Kč,
- 4. přes 5 000 Kč do 10 000 Kč ... 1500 Kč.

Tyto částky jsou odměnou obhájce, který má dále právo na náhradu režijních výdajů, kde je paušální částka stanovena na 300,-Kč za jeden úkon, náhradu za promeškaný čas, která činí 50,-Kč za každou započatou půlhodinu a na náhradu cestovních výdajů dle příslušných předpisů. V roce 2012 činí základní náhrada za použití vozidla 3,70,-Kč za 1 km jízdy (tzv. náhrada za opotřebení vozidla) a dále náhrada za ujeté palivo (zde se vychází z průměrné ceny benzínu nebo nafty, které bylo např. k 1. 1. 2012 za naftu 34,70,-Kč a za benzín 35, 00,-Kč, a musíme znát průměrnou spotřebu vozidla-údaj v technickém průkaze a ujeté kilometry).⁸¹

Náklady spojené s výkonem vazby a s výkonem trestu odnětí svobody

O těchto nákladech nerozhoduje soud, ale věznice, která stanoví náhradu za každý den strávený ve věznici. Náhrada nákladů výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody se požaduje dle předpisů, které byly platné v době, kdy byla vazba nebo výkon trestu vykonány. V roce 1997 činila denní sazba za jeden den ve vazbě 30,-Kč, avšak v té době nehradili náklady mladiství a důchodci. Od roku 2000 platila vyhláška Ministerstva vnitra ČR, kde denní sazbu platili všichni stejně, a to 40,-Kč za jeden den ve vazbě.

⁸¹ Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky č. 177/1996 Sb.

V současnosti platí od roku 2005 vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 135/2005 Sb., která stanoví denní sazbu za jeden den ve vazbě 45,-Kč (pro všechny včetně mladistvých).⁸²

Náhrada škody a další náklady poškozeného

Obžalovaný, který je pravomocně uznán vinným je také povinen uhradit poškozenému náklady potřebné k uplatnění nároku na náhradu škody a případně náklady vzniklé přibráním zmocněnce (poškozenému musí být soudem přiznán alespoň z části nárok na náhradu škody).

Náklady poškozeného k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody mohou zahrnovat hotové výdaje – poštovné, stravné, jízdné, ztrátu na výdělků apod., které musel vynaložit k prokázání výše škody způsobené trestným činem.

Náhradu škody poškozenému řeší trestní řád v hlavě třinácté v sedmém oddílu v § 228, kde se stanoví: „*odsuzuje-li soud obžalovaného pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu nebo kterým se na úkor poškozeného bezdůvodně obohatil, uloží mu v rozsudku, aby poškozenému nahradil majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu nebo, aby vydal bezdůvodné obohacení...*“.⁸³ Soud ukládá obžalovanému povinnost úhrady škody vždy, když je výše škody součástí popisu skutku ve výroku rozsudku nebo pokud již nebyla škoda uhrazena dříve.

Na závěr příklad vyúčtování nákladů trestního řízení u jednoho případu mladistvého obviněného:

Radek, který byl stíhán pro provinění ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 trestního zákona a provinění výtržnictví podle § 202 odst. 1 trestního zákona a hrozil mu trest odnětí svobody až na dvě léta.

Výpočet:

Náklady na obhajobu:

- odměna obhájce za 6 provedených úkonů (6 x 1.500,-Kč = 9.000,-Kč),

⁸² Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky č. 135/2005 Sb.

⁸³ Trestní řád, § 228

- náhrada režijních výloh (6 x 300,-Kč = 1.800,-Kč),
- náhrada cestovních výdajů (najezdil 100 km při spotřebě 7 litrů benzínu na 100 km a ceně benzínu 35,-Kč = 245,-Kč za projetý benzín a 370,-Kč za opotřebení vozidla).

Náklady na obhajobu jsou příjmy obhájce.

Náklady trestního řízení, které nesl stát = 4.000,-Kč.

Náklady trestního řízení, které nesl stát, jsou příjmy státu.

Celkem by byl obvinění povinen zaplatit náklady trestního řízení ve výši 15.415,-Kč.

Tento výpočet je pouze teoretický. Většina mladistvých je nemajetných a požádá o bezplatnou obhajobu a zaplatí pouze náklady trestního řízení, které nesl stát, pokud.

V odsuzujícím rozsudku bylo stanoveno uhradit škodu ve výši 10.675,-Kč Všeobecné zdravotní pojišťovně.

Na tomto příkladu je znázorněno, že náklady trestního řízení u jednoho celkem jednoduchého trestního spisu činí více než deset tisíc korun, pokud se nezabýváme dalšími obecnými náklady, jak je uvedeno na začátku této kapitoly. A ve většině případů mladistvých tyto náklady nese skutečně stát, protože jsou nezaměstnaní, nemajetní. Uhrazené náklady trestního řízení, které nese stá, jsou příjmy státu.

4.5 SWOT analýza

Při zpracování SWOT analýzy bylo vycházeno ze zjištění učiněných při zkoumání dané problematiky delikvence dětí a mládeže v České republice.

SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)	SLABÉ STRÁNKY (WAKNESSES)
<ul style="list-style-type: none"> • přijetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže • priorita ukládání výchovných a ochranných opatření před trestními opatřeními • spolupráce policejních orgánů s orgány sociálně-právních ochrany dětí a s probační a mediační službou • zvláštní průprava pro zacházení s mládeží podle § 3 odst. 8 zákona o soudnictví ve věcech mládeže • ochrana soukromí a osobnosti mladistvého 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatečná znalost zákona o soudnictví ve věcech mládeže ze strany orgánů činných v trestním řízení • nedostatečný počet osob činných v trestním řízení, které mají odbornou přípravu a jejich znalosti otázek souvisejících s výchovou mládeže zaručí splnění výchovného účelu řízení • nedostatečná prevence kriminality dětí a mládeže
PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)	HROZBY (THREAT)
<ul style="list-style-type: none"> • zintenzivnit vzdělávání policistů a dalších orgánů činných v trestním řízení v oblasti zákona o soudnictví ve věcech mládeže a souvisejících prepisů • zvyšovat právní vědomí dětí a mládeže • prohloubit spolupráci policie, orgánu sociálně-právních ochrany dětí, probační a mediační služby, obcí, školských zařízení a škol • zvýšit a zkvalitnit preventivní programy kriminality dětí a mládeže • zveřejňování případů kriminálního jednání dětí a mládeže při zachování ochrany osobních údajů na webových stránkách ministerstev vnitra nebo spravedlnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatečné právní vědomí dětí a mladistvých • zvyšující se počet násilných trestných činů páchaných dětmi a mladistvými (zejména zvyšující se brutalita při páchání těchto trestných činů) • neaktivní a neúčinná prevence kriminality dětí a mládeže • nedostatečné vyhodnocování páchání delikventního jednání dětí a mládeže • zakrývání trestné činnosti dětí a mládeže

5. Shrnutí výsledků zkoumané problematiky a možnosti jejího řešení

Kriminalita dětí a mládeže, jako každá kriminalita, je pro společnost nepřijatelná z různých důvodů počínaje společenskými až po ekonomické. Kriminalita dětí a mládeže je o to závažnější vzhledem k nízkému věku pachatele. Klademe si otázku: „když dítě začne krást, loupit či ubližovat na zdraví již v patnácti letech, je možné nějakým účinným způsobem zabránit jeho dalšímu pokračování v delikventním chování“? Jak zabránit páchání trestné činnosti nezletilým dětem a mládeži? Jsou různé možnosti, které se zde nabízejí. Začínají pozitivním vlivem rodiny, školy, zájmových sdružení až po různá výchovná, ochranná, ale i trestní opatření. Důležitým okamžikem v životě dětí je jejich informovanost o společnosti, o pravidlech chování.

Nejdůležitější krok k řešení delikventního jednání dětí a mládeže je předcházení tomuto jednání. Zamezit a předcházet páchání kriminality dětí a mládeže můžeme jediné účinnou prevencí, ať už specifickou či nespecifickou. Příčiny delikvence najdeme hlavně v rodinné a školní výchově. „Zdravá rodina“ je základem pozitivního přístupu k životu a k předcházení trestné činnosti. Naopak rodina dysfunkční (bez otce či matky nebo s náhradním rodičem) poskytuje dětem většinou špatné návyky a špatné vzorce chování.

Preventivní programy by měly být více zaměřené na specifickou prevenci v dysfunkčních rodinách. Na školách by měly probíhat preventivní programy pro děti již od 1. tříd základní školy. Právní vědomí dětí by mělo být utvářeno od nejmladšího školního věku např. zařazením právní nauky do vyučování nebo konkrétně do některých předmětů např. prvouky na 1. stupni základní školy. Prevenci by měli vykonávat zkušení lektori z řad odborníků práva, psychologie, sociologie, pedagogiky apod. Tomu by mohlo přispět zavedení nového vzdělávacího programu pro lektory prevence na základních školách např. v rámci celoživotního vzdělávání.

V rámci mimoškolní činnosti by měly děti ze sociálně slabých rodin mít možnost navštěvovat různé zájmové kroužky, sportovní oddíly apod. V současné době si tyto

mimoškolní aktivity mohou dovolit většinou děti z movitějších rodin. Je pár aktivit, které se bezplatně nabízejí pro sociálně slabé rodiny, ale výběr je velmi malý. K tomuto účelu by mělo být možné využít různé dotace poskytované krajským úřadem, státem i Evropskou unií.

V neposlední řadě jsou prevencí i výchovná, ochranná a trestní opatření, i když se jedná o opatření represivní a řadíme je až do terciální prevence. Účinná výchovná opatření typu zařazení do výchovného programu by mohly napomoci nápravě jedince před pácháním dalšího kriminálního jednání, avšak výchovný program by musel být tzv. „šitý na míru“ tj. přizpůsoben každému jedinci a zaměřen na odstranění jeho negativních postojů.

Nemyslím si, že zpřísnování trestních opatření nebo snížení věkové hranice na 14 let by pomohly situaci nějak zvlášť vyřešit. Děti jsou fyzicky vyspělejší, ale ve 14-16 letech jsou stále ještě nevyzrálými osobnostmi. Těžko lze očekávat, že snížením věkové hranice trestní odpovědnosti kriminalita dětí a mládeže klesne.

Zhodnocením statistických údajů lze konstatovat, že kriminalita nezletilých a mladistvých se zvyšuje v posledních třech letech pouze v oblasti násilné a mravnostní trestné činnosti. U ostatní trestné činnosti se snižuje. Nelze jednoznačně říci, že kriminalita dětí a mládeže stále roste. Je však vhodné uvést, že roste kriminalita násilná jak u dětí do 15 let, tak u mladistvých, což potvrzuje i názor odborníků na rostoucí brutalitu při páchání kriminálního jednání.

Ze získaných dat z uvedených kriminálních případů vyplývá, že většina dětí a mladistvých pocházela z dysfunkčních rodin, které byly většinou neúplné a pokud byly úplné, tak rodiče mladistvých delikventů byli buď ve finanční tísní, nezaměstnaní nebo měli sklon k alkoholu. Kromě problémů v rodině, měly děti také problémy ve škole se záškoláctvím, vyrušováním, agresivními projevy vůči učitelům i žákům apod. Pokud se mladiství nedopouštěli trestné činnosti již dříve, tak bylo od trestu upuštěno nebo jim byl uloženo výchovné opatření. Již samo upuštění od potrestání má výchovný charakter ve smyslu působení na jedince a zamezení páchání další trestné činnosti.

6. Závěr

Kriminalita jako sociálně-patologický jev s největší pravděpodobností nikdy úplně nevymizí z naší společnosti a stejně tak ani delikvence dětí a mládeže. Nezbyvá tedy, než ji co nejvíce eliminovat ve smyslu jejího vývoje a závažnosti.

Přijetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže byl zcela nepochybně krok správným směrem a lze v něm spatřovat jednu z novodobých pokrokových norem současného trestního práva. Umožňuje lépe dosáhnout účelu trestního řízení a individuálně působí na mladistvé delikventy. Zda zákon opravdu účinně a dlouhodobě přispěje ke snížení kriminality s určitostí nelze říci, ale pokud budou jeho jednotlivá ustanovení aplikována správně a respektován jeho smysl a účel, mohl by splnit očekávání odborné i laické veřejnosti. Důvodem k optimismu a zásadní změnou oproti předešlým normám je fakt, že zákon klade velký důraz na převýchovu mladistvých delikventů a jejich náležité začlenění do společnosti. V souvislosti s prevencí kriminality má jistě mnohem účinnější výchovné opatření než represivní působení.

Delikvence dětí a mládeže zahrnuje velmi širokou problematiku, kterou je těžké obsáhnout v jedné diplomové práci. Za jednoho z nejdůležitějších činitelů, který může ovlivnit počáteční delikventní jednání dítěte, považuji sociální prostředí. Jedná se o vliv rodiny, školního prostředí a také vrstevnických part. Rodina znamená pro dítě útočiště, zázemí, ale i vzor, kterým je ovlivňováno. Možnou příčinou závadového chování a následného kriminálního jednání je právě selhání v rodině. Dítě tak svým způsobem vyhledává pomoc a připoutává se k jinému činiteli, kterým mohou být například vrstevnické party, alkohol, drogy apod.

Děti a mládež mají jistý způsob chování, který mnohdy odporuje normám dnešní společnosti. Ovšem takové jednání není možné vždy jednoznačně označit za delikventní. Výskyt takových neadekvátních projevů v chování jedince je potřeba minimalizovat již v útlém věku. V té době jsme schopni rozeznat jejich skutečnou příčinu. Delikventem se člověk nerodí, delikventem se stává.

Závažnost problému kriminality dětí a mládeže a stále naléhavá potřeba jeho řešení byly jedním z důvodů, proč jsem si toto téma vybrala. Nemohu usilovat o úplné vyřešení problémů, jímž se věnují odborníci dlouhá léta, možná i desetiletí. Pokusila jsem se popsat současnou právní úpravu trestání dětí a mládeže, poukázat na její klady a alespoň částečně nastínit řešení problémů s ní spojených.

Cílem mé diplomové práce bylo vytvořit komplexní pohled na delikvenci dětí a mládeže v právní teorii a praxi v České republice. Popsala jsem celou problematiku v základních rysech a analyzovala způsobem, jemuž porozumí i osoby v tomto směru neerudované.

Praktický přínos mé diplomové práce spočívá právě v možnosti seznámit odbornou i laickou veřejnost s touto problematikou. Práce by mohla být použita jako metodická pomůcka pro orgány činné v trestním řízení. Mohla by být podkladem k přednáškám pro nestátní a neziskové organizace. Je možné ji také využít k provádění dalších zkoumání v oblasti problematiky mládeže v dalších vědních oborech.

7. Seznam použitých zdrojů

Tištěné dokumenty

ANTL, Miroslav a Hanuš HANSLÍK. *Miroslav Antl radí, jak na gaunery*. Vyd. 1. Praha: Prostor, 2008, 134 s. Poradna Miroslava Antla, sv. 1. ISBN 978-807-2601-882.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

HUTH, E. *Příčiny delikvence a kriminality dětí a mladistvých*, Kriminologický sborník č. 1, 1967, 56 s.

CHARVÁT, Josef. *Život, adaptace, stres*. Vyd. 1. Praha: Avicenum, 1973, 153 s. ISBN 0800673.

CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Vyd. 2. Praha: Policie ČR, úřad vyšetřování pro ČR, 1998, s. 123.

KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 255 s. ISBN 80-717-8513-X.

LOVASOVÁ, Lenka a kol. *Děti a jejich problémy: sborník studií*. Vyd. 1. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2005, 144 s. ISBN 80-239-4482-7.

MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1994, 98 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-852-8283-6.

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 335 s. ISBN 80-717-8226-2.

MENDEL, Richard A. *Méně slov a více pomoci: účinné a neúčinné metody při snižování kriminality mládeže*. Vyd. 1. Překlad Jan Žižka. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002, 141 s. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8002-1.

NIKL, Jaroslav. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2000, 100 s. ISBN 80-725-1033-9.

NOVOTNÝ, František. *Trestní kodexy: trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, 1640 s. ISBN 80-731-7009-4.

NOVOTNÝ, Petr. *Epidemie delikvence*. Vyd. 1. Liberec: Dialog, knižní velkoobchod a nakladatelství, 2006, 62 s. ISBN 80-867-6145-2.

PLAŇAVA, Ivo a Milan PILÁT. *Děti, mládež a rodiny v období transformace: sborník prezentací na sympoziu pořádaném ve dnech 19. - 21. září 2002 Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno = Children, youth and families in period of transition: proceedings of the symposium organized by Faculty of Social Studies, Masaryk University, Brno (19-21 Sept. 2002)*. Vyd. 1. Brno: Barrister, 2002, 290 s. ISBN 80-865-9836-5.

ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Pavel Říčan. Vyd. 1. Praha: Portál, 1995, 95 s. (Pedagogická praxe) ISBN 8071780499.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní postavení mladistvých*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, 250 s. ISBN 80-864-3282-3.

SOTOLÁŘ, Alexander, František PÚRY a Pavel ŠÁMAL. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2000, 468 s. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-717-9350-7.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. Vyd. 3. Praha: C. H. Beck, 2011, 968 s. Beckova edice Komentované zákony, sv. 1. ISBN 978-807-4003-509.

ŠÁMAL, Pavel a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 1. díl, 721 s. Beckova edice Komentované zákony. ISBN 80-717-9896-7.

ŠÁMAL, Pavel a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 2. Díl, 1011 s. Beckova edice Komentované zákony. ISBN 80-717-9896-7.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 5., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005, 1. díl, 1432 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 80-717-9405-8.

ŠTABLOVÁ, Renata. *Drogy, kriminalita a prevence*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997, 214 s. ISBN 80-859-8164-5.

VYKOPALOVÁ, Hana. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 154 s. ISBN 80-244-0337-4.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád.

Zákon č. 169/1999, o výkonu trestu.

Zákon č. 218/2003, o soudnictví ve věcech mládeže.

Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě.

Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

Zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství.

Vyhláška č. 177/1996 Sb. o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění vyhlášky č. 235/1997 Sb., vyhlášky č. 484/2000 Sb., vyhlášky č. 68/2003 Sb., vyhlášky č. 618/2004 Sb., vyhlášky č. 276/2006 Sb. a vyhlášky č. 399/2010 Sb.

Vyhláška č. 135/2005, kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů, ve znění vyhlášky č. 94/2001 Sb.

Elektronické dokumenty

PODMÍNKY PÁCHÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI. Záchranný kruh.cz [online]. 2012 [cit. 2012-10-25], Dostupné z WWW:

<http://www.zachrannykruh.cz/kriminalita/priciny_a_podminky_pachani_trestne_cinnosti.html>

PODSTATA A FORMY PREVENCE KRIMINALITY. Záchranný kruh.cz [online]. 2012 [cit. 2012-10-25], Dostupné z WWW: <http://www.zachrannykruh.cz/kriminalita/podstata_a_formy_prevence_kriminality.html>

PREVENCE SPECIFICKÁ A NESPECIFICKÁ. Ostrovvzl.cz [online]. 2012 [cit. 2012-10-26], Dostupné z WWW: <<http://www.ostrovvzl.cz/prevence/nespecificka-a-specificka/>>

TRESTNÍ ŘÁD (Zákon č. 141/1961 Sb.) Business.center.cz [online]. [cit. 2012-10-26]. Dostupné z WWW: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_rad/>

TRESTNÍ ZÁKONÍK (Zákon č. 40/2009 Sb.). Business.center.cz [online]. [cit. 2012-10-26]. Dostupné z WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>>

ZEZULOVÁ, J., RŮŽIČKA, M. Aktuální problémy zákona č.218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Sagit.cz [online]. [cit. 2012-10-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.sagit.cz/pages/prehrub.asp?cd=15&typ=r>>

PREVENCE KRIMINALITY V RESORTU MINISTERSTVA VNITRA. Mvcr.cz [online]. [cit. 2012-10-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-v-resortu-ministerstva-vnitra.aspx>>

VEČERKA, K. a kol. Analýza zpráv o mladistvém. Mvcr.cz [online]. [cit. 2012-10-28]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/analyza-zprav-o-mladistvem-vyzadovanych-podle-zakona-c-218-2003-sb-o-soudnictvi-nad-mladezi.aspx>

8. Přílohy

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - počet objasněných trestných činů u násilné, mravností, majetkové a celkové kriminality a podíl nezletilých na této kriminalitě v letech 2010 – 2012 v České republice

Tabulka č. 2 - počet objasněných trestných činů u násilné, mravností, majetkové a celkové kriminality a podíl mladistvých na této kriminalitě v letech 2010 – 2012 v České republice

Tabulka č. 3 - počet objasněných trestných činů celkem a podíl nezletilých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích v České republice

Tabulka č. 4 - počet objasněných trestných činů celkem a podíl mladistvých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích v České republice

Tabulka č. 5 - počet objasněných trestných činů celkem a podíl nezletilých (děti do 15 let věku) na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 (porovnání leden až září v každém roce) na jednotlivých územních odborech Policie Ústeckého kraje

Tabulka č. 6 - počet objasněných trestných činů celkem a podíl mladistvých (děti od 15 let věku do 18 let věku) na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 (porovnání leden až září v každém roce) v jednotlivých krajích v České republice

Tabulka č. 7 - počet objasněných majetkových trestných činů a podíl nezletilých na této kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

Tabulka č. 8 - počet objasněných mravnostních trestných činů a podíl nezletilých na této kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

Tabulka č. 9 - počet objasněných násilných trestných činů a podíl nezletilých na této kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

Seznam grafů

Graf č. 1 – podíl nezletilých na násilné, mravností, majetkové a celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v České republice

Graf č. 2 - podíl mladistvých na násilné, mravností, majetkové a celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v České republice

Graf č. 3 - podíl nezletilých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích v České republice.

Graf č. 4 - podíl mladistvých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích v České republice.

Graf č. 5 - podíl nezletilých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 na jednotlivých územních odborech Policie Ústeckého kraje.

Graf č. 6 - podíl mladistvých na celkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 na jednotlivých územních odborech Policie Ústeckého kraje.

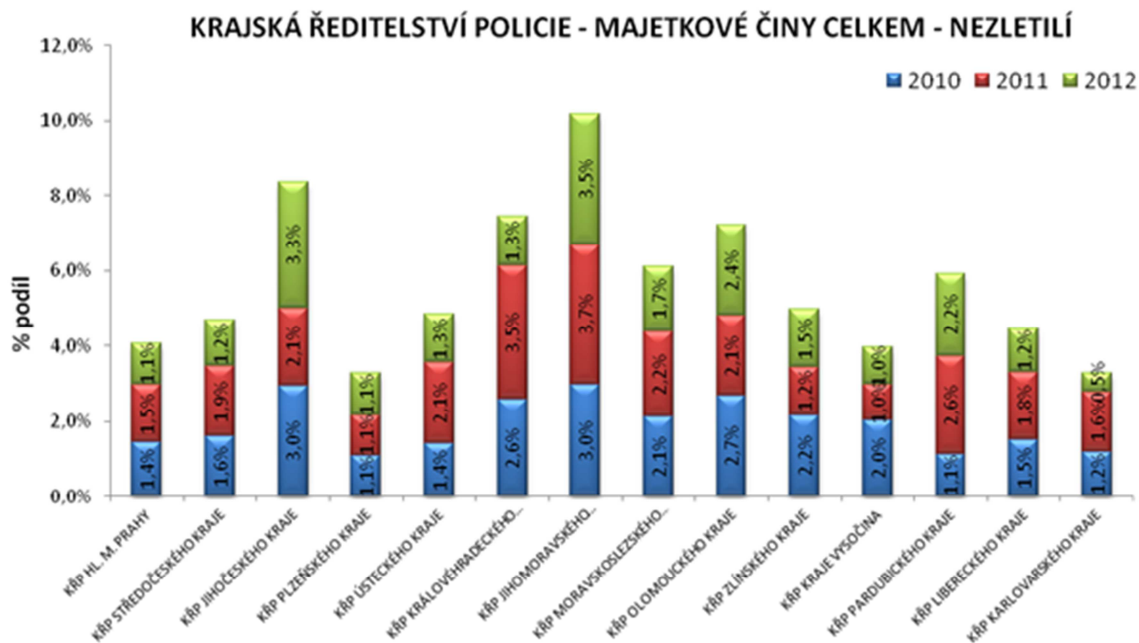
Graf č. 7 - podíl nezletilých na majetkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

Graf č. 8 - podíl nezletilých na mravnostní kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

Graf č. 9 - podíl nezletilých na násilné kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

Další tabulky a grafy

Graf č. 7 - podíl nezletilých na majetkové kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

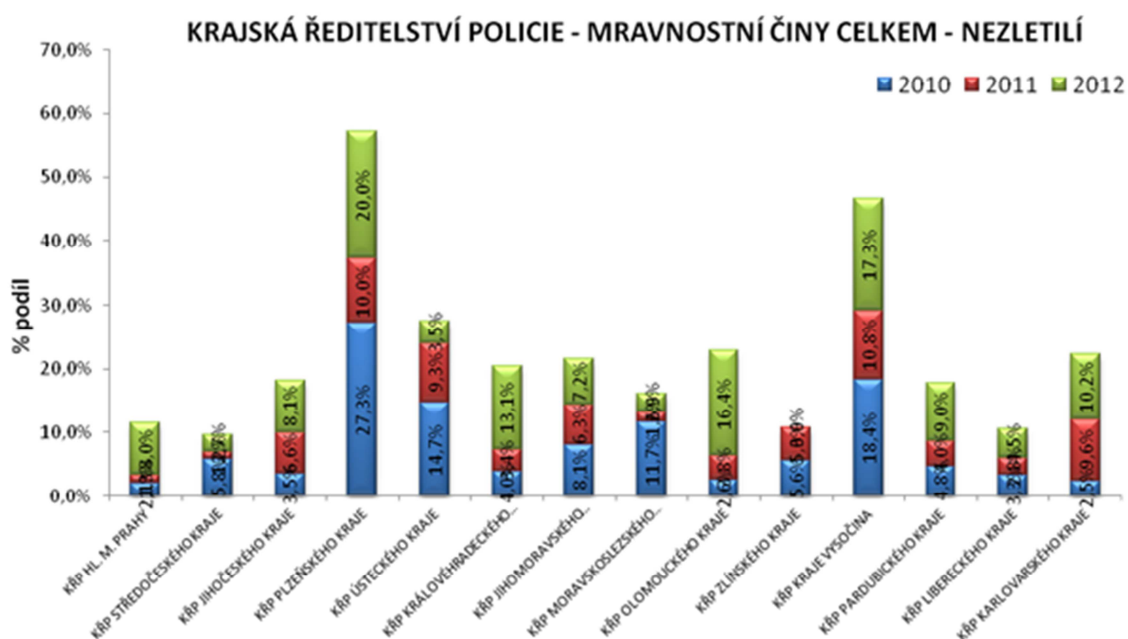
Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

Tabulka č. 7 - počet objasněných majetkových trestných činů a podíl nezletilých na této kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

MAJETKOVÉ ČINY CELKEM	2010			2011			2012		
	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl
KŘP HL. M. PRAHY	2 969	43	1,4%	3 002	46	1,5%	3 505	38	1,1%
KŘP STŘEDOČESKÉHO KRAJE	2 687	43	1,6%	3 117	58	1,9%	2 726	33	1,2%
KŘP JIHOČESKÉHO KRAJE	1 523	45	3,0%	1 604	33	2,1%	1 621	54	3,3%
KŘP PLZEŇSKÉHO KRAJE	1 568	17	1,1%	1 911	21	1,1%	1 948	21	1,1%
KŘP ÚSTECKÉHO KRAJE	3 767	54	1,4%	3 947	84	2,1%	3 712	47	1,3%
KŘP KRÁLOVÉHRADSKÉHO KRAJE	1 271	33	2,6%	1 160	41	3,5%	1 072	14	1,3%
KŘP JIHMORAVSKÉHO KRAJE	2 585	77	3,0%	2 541	94	3,7%	2 593	91	3,5%
KŘP MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE	3 812	81	2,1%	3 737	84	2,2%	3 954	69	1,7%
KŘP OLOMOUCKÉHO KRAJE	1 342	36	2,7%	1 472	31	2,1%	1 733	42	2,4%
KŘP ZLÍNSKÉHO KRAJE	1 007	22	2,2%	1 205	15	1,2%	1 051	16	1,5%
KŘP KRAJE VYSOČINA	887	18	2,0%	943	9	1,0%	1 039	10	1,0%
KŘP PARDUBICKÉHO KRAJE	1 050	12	1,1%	1 080	28	2,6%	1 107	24	2,2%
KŘP LIBERECKÉHO KRAJE	1 313	20	1,5%	1 462	26	1,8%	1 304	15	1,2%
KŘP KARLOVARSKÉHO KRAJE	1 241	15	1,2%	1 331	21	1,6%	1 386	7	0,5%

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

Graf č. 8 - podíl nezletilých na mravnostní kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

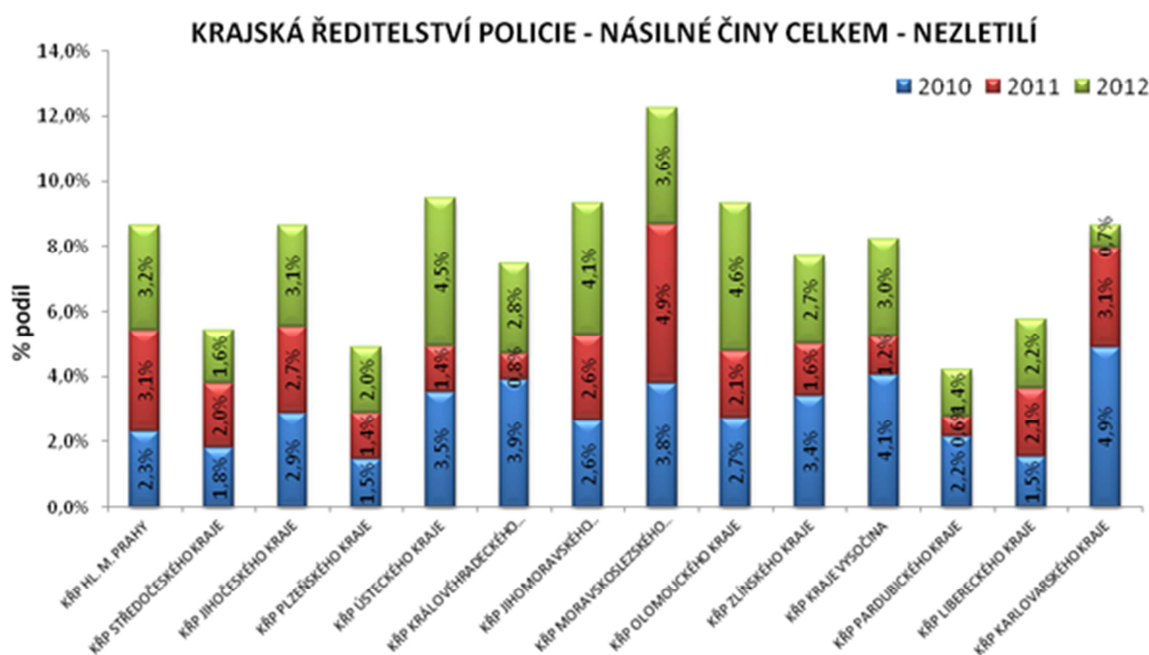
Tabulka č. 8 - počet objasněných mravnostních trestných činů a podíl nezletilých na této kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

MRAVNOSTNÍ ČINY CELKEM	2010			2011			2012		
	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl
KŘP HL. M. PRAHY	95	2	2,1%	78	1	1,3%	112	9	8,0%
KŘP STŘEDOČESKÉHO KRAJE	104	6	5,8%	86	1	1,2%	113	3	2,7%
KŘP JIHOČESKÉHO KRAJE	57	2	3,5%	76	5	6,6%	74	6	8,1%
KŘP PLZEŇSKÉHO KRAJE	66	18	27,3%	50	5	10,0%	40	8	20,0%
KŘP ÚSTECKÉHO KRAJE	95	14	14,7%	75	7	9,3%	144	5	3,5%
KŘP KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE	50	2	4,0%	59	2	3,4%	61	8	13,1%
KŘP JIHOMORAVSKÉHO KRAJE	86	7	8,1%	80	5	6,3%	83	6	7,2%
KŘP MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE	120	14	11,7%	122	2	1,6%	105	3	2,9%
KŘP OLOMOUCKÉHO KRAJE	39	1	2,6%	52	2	3,8%	73	12	16,4%
KŘP ZLÍNSKÉHO KRAJE	54	3	5,6%	57	3	5,3%	58	0	0,0%
KŘP KRAJE VYSOČINA	38	7	18,4%	37	4	10,8%	52	9	17,3%
KŘP PARDUBICKÉHO KRAJE	42	2	4,8%	50	2	4,0%	67	6	9,0%
KŘP LIBERECKÉHO KRAJE	92	3	3,3%	179	5	2,8%	67	3	4,5%
KŘP KARLOVARSKÉHO KRAJE	40	1	2,5%	52	5	9,6%	59	6	10,2%

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

Graf č. 9 - podíl nezletilých na násilné kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012

Tabulka č. 9 - počet objasněných násilných trestných činů a podíl nezletilých na této kriminalitě v letech 2010 – 2012 v jednotlivých krajích České republiky

NÁSILNÉ ČINY CELKEM	2010			2011			2012		
	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl	Obj. TČ	Nezletilí	% podíl
KŘP HL. M. PRAHY	865	20	2,3%	902	28	3,1%	835	27	3,2%
KŘP STŘEDOČESKÉHO KRAJE	1 005	18	1,8%	1 104	22	2,0%	979	16	1,6%
KŘP JIHOČESKÉHO KRAJE	698	20	2,9%	671	18	2,7%	747	23	3,1%
KŘP PLZEŇSKÉHO KRAJE	342	5	1,5%	562	8	1,4%	498	10	2,0%
KŘP ÚSTECKÉHO KRAJE	877	31	3,5%	938	13	1,4%	946	43	4,5%
KŘP KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE	360	14	3,9%	373	3	0,8%	324	9	2,8%
KŘP JIHOMORAVSKÉHO KRAJE	758	20	2,6%	878	23	2,6%	859	35	4,1%
KŘP MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE	1 375	52	3,8%	1 310	64	4,9%	1 366	49	3,6%
KŘP OLOMOUCKÉHO KRAJE	666	18	2,7%	632	13	2,1%	593	27	4,6%
KŘP ZLÍNSKÉHO KRAJE	324	11	3,4%	372	6	1,6%	372	10	2,7%
KŘP KRAJE VYSOČINA	271	11	4,1%	260	3	1,2%	334	10	3,0%
KŘP PARDUBICKÉHO KRAJE	325	7	2,2%	330	2	0,6%	347	5	1,4%
KŘP LIBERECKÉHO KRAJE	587	9	1,5%	671	14	2,1%	558	12	2,2%
KŘP KARLOVARSKÉHO KRAJE	471	23	4,9%	458	14	3,1%	425	3	0,7%

Zdroj: statistické výkazy kriminality, Policejní prezidium Praha 2012